Základní škola a Mateřská škola Těškovice, příspěvková organizace,

Těškovice 92

Plán poradenských služeb

2025/2026

V Těškovicích 8. 9. 2025

Mgr. Jarmila Králová

školní metodik prevence

Obsah

1. Plán poradenských služeb ve škole 3

1.1. Základní charakteristika služeb 3

1.2. Poradenští pracovníci 4

1.3. Program poradenských služeb ve škole 7

1.4. Časová dostupnost služeb poradenských pracovníků školy 8

1.5. Práce s informacemi a důvěrnými daty 8

1.6. Informovanost o poradenských službách školy 8

2. Školní preventivní strategie 9

3. Strategie předcházení školní neúspěšnosti 18

4. Školní program proti šikanování 22

5. Krizový plán 33

6. Minimální preventivní program 41

7. Sebevražedné chování 57

8. Záznam o jednání se ZZ, žákem 72

1. Plán poradenských služeb ve škole

Plán poradenských služeb je určen především pro žáky, svým rozsahem však zahrnuje také poradenskou činnost pro učitele dané školy i pro rodiče žáků školy, pokud oni projeví o informace zájem.

1.1. Základní charakteristika služeb

Poradenské služby jsou zajišťovány výchovným poradcem a metodikem prevence, který úzce spolupracuje zejména s třídními učiteli, v součinnosti s vedením školy a s celým pedagogickým sborem. Poskytování poradenských služeb vychází z vyhlášky č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění.
Škola vede o poskytovaných poradenských službách příslušnou dokumentaci (o vyšetřeních, jeho výsledcích a individuální péči atd.).

Žák nebo jeho zákonný nástupce musí být školou předem informován o:

a) všech podstatných náležitostech poskytované poradenské služby, zejména o povaze, rozsahu, trvání, cílech a postupech poskytované poradenské služby,
b) prospěchu, který je možné očekávat, a o všech předvídatelných důsledcích, které mohou vyplynout, případně i možných následcích, pokud tato služba nebude poskytnuta,
c) právech a povinnostech spojených s poskytováním poradenských služeb včetně práva žádat kdykoli poskytnutí poradenské služby znovu.

Součástí tohoto programu jsou tyto dokumenty:

- Strategie předcházení školní neúspěšnosti
- Strategie předcházení šikaně a dalším projevům rizikového chování
- Preventivní program

1.2. Poradenští pracovníci

Podle obsahu činnosti rozlišujeme:

a) poradenské pracovníky školy, kteří se podílejí na zajišťování podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (dále jen SVP), včetně nadaných žáků poskytující součinnost školským poradenským zařízením a spolupracující s orgány veřejné moci za účelem ochrany práv žáků.

- **Výchovný poradce** se věnuje problematice kariérového poradenství a procesu integrace žáků se SVP, včetně integrace nadaných žáků.

- **Školní metodik prevence** pracuje především v oblasti prevence rizikového chování žáků.

b) pracovníky, kteří se podílejí na poradenských službách

- **Třídní učitelé** – vytváří vnitřní pravidla třídy, která jsou součástí otevřené a bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klima ve třídě, zprostředkovávají komunikaci s ostatními pedagogy, jsou garanty spolupráce školy s rodiči žáků třídy, podílí se na diagnostice při problémech u jednotlivých žáků a třídního kolektivu, podle pokynů poradenských pracovníků školy vytváří podmínky pro integraci žáků se SVP a nadaných žáků ve třídě, vedou třídnické hodiny s cílem zlepšení a upevnění vztahů mezi žáky.

- **Další pedagogičtí pracovníci školy (učitelé, vychovatelé**) - učí a vychovávají podle zásad a metod ŠVP, provádí průběžnou diagnostiku žáků a třídy v daném předmětu, výchovné skupiny, věnují pozornost žákům se SVP, registrují signály o možném problému žáka a hledají příčiny a vhodné formy nápravy, konzultují případné výchovné a vzdělávací problémy s třídním učitelem a s pracovníky poskytujícími poradenské služby školy, spolupracují s rodiči, vedou jednání s rodiči, žákem.

Vymezení činnosti poradenských pracovníků

Výchovný poradce

Poradenské činnosti

- Poradenství zákonným zástupcům s ohledem na očekávání a předpoklady žáků (ve spolupráci s třídním učitelem).

- Spolupráce se školskými poradenskými zařízeními a středisky výchovné péče při zajišťování poradenských služeb přesahujících kompetence školy.

- Vyhledávání a orientační šetření žáků, jejichž vývoj a vzdělávání vyžadují zvláštní pozornost a příprava návrhů na další péči o tyto žáky, včetně spolupráce na přípravě, kontrole a evidenci plánu pedagogické podpory pro žáky s potřebou podpůrného opatření v 1. stupni.

- Zprostředkování diagnostiky speciálních vzdělávacích potřeb a mimořádného nadání (vstupní a průběžné) a intervenčních činností pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo mimořádně nadané žáky.

- Spolupráce se školskými poradenskými zařízeními při zajišťování podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a intervenčních činností pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

- Příprava podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole, koordinace poskytování poradenských služeb těmto žákům školou a školskými poradenskými zařízeními a koordinace vzdělávacích opatření u těchto žáků.

Metodické a informační činnosti

Metodická pomoc pedagogickým pracovníkům školy:

- s přípravou a vyhodnocováním plánu pedagogické podpory,
- s naplňováním podpůrných opatření ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,
- s tvorbou a vyhodnocováním individuálních vzdělávacích plánů, v práci s nadanými a mimořádně nadanými žáky.

Zprostředkování nových metod pedagogické diagnostiky a intervence pedagogickým pracovníkům školy.

Poskytování informací o činnosti školy, školských a dalších poradenských zařízení v regionu, o jejich zaměření, kompetencích a o možnostech využívání jejich služeb žákům a jejich zákonným zástupcům. Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči dalších poradenských zařízení a jejich zajištění v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.

Školní metodik prevence

Metodické a koordinační činnosti

- Koordinace tvorby, kontrola, evaluace a participace při realizaci minimálního preventivního programu školy.

• Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, rasismu a xenofobie, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších projevů rizikového chování.

• Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování. Vyhledávání a nastavení vhodné podpory směřující k odstranění rizikového chování.
• Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování.

• Individuální a skupinová práce se žáky s obtížemi v adaptaci, se sociálně-vztahovými problémy, s rizikovým chováním a problémy, které negativně ovlivňují jejich vzdělávání.

• Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců, prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasizmu, xenofobie a dalších jevů, které souvisejí s přijímáním odlišnosti.

• Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence rizikového chování, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími zařízeními a institucemi), které působí v oblasti prevence rizikového chování.

• Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu rizikového chování.

• Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence rizikového chování v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.

• Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.

Informační činnosti

• Zajišťování a předávání odborných informací o problematice rizikového chování, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.

• Prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností.

• Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence rizikového chování (orgány státní správy a samosprávy, střediska výchovné péče, poskytovatelé sociálních služeb, zdravotnická zařízení, Policie České republiky, orgány sociálně-právní ochrany dětí, nestátní organizace působící v oblasti prevence, centra krizové intervence a další zařízení, instituce i jednotliví odborníci).

• Předávání informací a zpráv o realizovaných preventivních programech zákonným zástupcům, pedagogickým pracovníkům školy a školskému poradenskému zařízení.

• Vedení dokumentace, evidence a administrativa související se standardními činnostmi v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů a předávání informací o realizovaných preventivních programech školy pro potřeby zpracování analýz, statistik a krajských plánů prevence.

Poradenské činnosti

• Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy rizikového chování, poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli).

• Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj rizikového chování ve škole.

• Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

1.3. Program poradenských služeb ve škole

Ve škole jsou zajišťovány poradenské služby v rozsahu odpovídajícím počtu a vzdělávacím potřebám žáků školy zaměřené zejména na:

a) poskytování podpůrných opatření pro žáky se SVP,
b) sledování a vyhodnocování účinnosti zvolených podpůrných opatření,
c) prevenci školní neúspěšnosti,
d) podporu vzdělávání a sociálního začleňování žáků z odlišného kulturního prostředí a s odlišnými životními podmínkami,
e) vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných,
f) na průběžnou a dlouhodobou péči o žáky s výchovnými či vzdělávacími obtížemi a vytváření příznivého sociálního klimatu pro přijímání kulturních a jiných odlišností ve škole a školském zařízení,
g) včasnou intervenci při aktuálních problémech u jednotlivých žáků a třídních kolektivů,
h) předcházení všem formám rizikového chování včetně různých forem šikany a diskriminace,
i) průběžné vyhodnocování účinnosti preventivních programů uskutečňovaných školou,
j) spolupráci a komunikaci mezi školou a zákonnými zástupci,
k) spolupráci školy při poskytování poradenských služeb se školskými poradenskými zařízeními (pedagogicko - psychologické poradny, speciálně pedagogická centra).

Podmínkou pro poskytnutí podpůrných opatření 1. stupně je:

a) Návrh pedagogického pracovníka.
b) Škola vystaví plán pedagogické podpory. Podpůrné opatření 1. stupně představuje minimální úpravu metod, organizace a hodnocení vzdělávání žáka.

Podmínkou pro poskytnutí podpůrných opatření 2 až 5 stupně je:

a) Spolupráce poradenského zařízení se zákonným zástupcem nezletilého žáka, se školou nebo školským zařízením.
b) Školské poradenské zařízení vydá zprávu a doporučení.
c) Školské poradenské zařízení sdělí doporučení škole.

1.4. Časová dostupnost služeb poradenských pracovníků školy

Konzultační hodiny poradenských pracovníků pro žáky, rodiče, pedagogické pracovníky jsou na webových stránkách školy.

1.5. Práce s informacemi a důvěrnými daty

Informace a důvěrná data o žácích a jejich rodičích, o kterých se poradenští pracovníci dozvědí v souvislosti s výkonem své poradenské činnosti, jsou ochraňována v souladu obecného nařízení na ochranu osobních údajů neboli GDPR.

Poradenští pracovníci školy zejména:

- zachovávají mlčenlivost o skutečnostech týkajících se osobních údajů žáků a zákonných zástupců žáků,
- zachovávají mlčenlivost o zdravotním stavu žáků,
- dbají, aby dokumenty týkající se osobních údajů žáka a zdravotního stavu žáka nebyly volně přístupné.

1.6. Informovanost o poradenských službách školy

Program poradenských služeb ve škole je veřejně přístupný na webových stránkách školy nebo u vedení školy.

2. Školní preventivní strategie

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE

2023–2026

Název a adresa všech škol a školských zařízení, pro které platí tato školní preventivní strategie (ŠPS):
Základní škola Těškovice, Těškovice 92, Těškovice, 747 64

Adresa ředitelství školy:	Základní škola a Mateřská škola Těškovice, příspěvková organizace, Těškovice 92, Těškovice, 747 64
Jméno a příjmení ředitele:	Mgr. Soňa Jarošová
Telefon na ředitele:	777555385
E-mail na ředitele:	reditelka@zsteskovice.cz

A. ZMAPOVÁNÍ SITUACE V OBLASTI SPJ PRO VYTÝČENÍ CÍLŮ ŠPS

1. Sociální a jiné okolí školy

Základní škola a Mateřská škola Těškovice, příspěvková organizace, je malotřídní školou neúplného typu (1. - 5. ročník ZŠ). Ve třech třídách (a pěti ročnících) se tu vzdělává asi 40 žáků. Velkou výhodou naší školy je malý počet žáků ve třídách, který umožňuje kvalitní individuální péči, kterou naši pedagogové věnují každému žákovi. Do naší školy přicházejí žáci s trvalým bydlištěm v obci Těškovice a z okolních obcí (Výškovice, Bítov).

Do 10 % našich žáků je v evidenci PPP Opava a PPP Bílovec, z toho jsou někteří integrovaní pro SPU, někteří žáci mají IVP.

Po 5. ročníku odchází naši žáci na základní školy v Pusté Polomi a v Bílovci. Škola se také věnuje přípravě žáků k přijímacímu řízení na víceletá gymnázia, naši žáci většinou nastupují na gymnázium v Bílovci.

Vztahy mezi našimi žáky jsou přátelské, děti i rodiče žáků se mezi sebou dobře znají. Pedagogové školy se také zaměřují na budování příjemného a bezpečného prostředí ve třídách.

Škola sídlí v budově, která byla postavena v roce 1876. V letech 2018–2019 prošla rozsáhlou rekonstrukcí, během které bylo v podkroví vybudováno další patro. Ve školní budově sídlí také školní družina, s nejvyšším počtem 30 žáků. Škola je umístěna v centru obce, v těsné blízkosti MHD.

Vybavení školy:

- 3 kmenové třídy
- odborná učebna AJ a PC
- ředitelna
- sborovna
- odborná učebna EVVO a školní družiny
- tělocvična
- školní zahrada s multifunkčním hřištěm
- šatny pro žáky
- prostorné chodby
- prostor na tříděný odpad
- učitelský NTB v každé třídě
- do všech tříd je zavedena počítačová síť s připojením k internetu
- školní jídelnu a školní kuchyň v oddělené budově (MŠ)
- dataprojektory, interaktivní tabule v každé třídě
- tiskárny, učitelské a žákovské iPady.

Pedagogický sbor ZŠ tvoří 4 učitelé 1. stupně (z toho 1 ve vedení školy) a 1 vychovatelka školní družiny. Pedagogický sbor pracuje na svém profesním portfoliu a pravidelně se vzdělává v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Při základní škole pracuje Školská rada, která byla jmenována k 18. 11. 2014. Ve spolupráci se školou funguje Klub rodičů. Kromě třídních schůzek organizuje škola pravidelná konzultační odpoledne. Dále škola nabízí rodičům možnost navštívit výuku během Dní otevřených dveří.

Škola udržuje spolupráci se svým zřizovatelem – obcí Těškovice. Děti z pěveckého sboru Jasmínek pravidelně vystupují při obecních akcích: např. Vítání občánků, Vánoční jarmark, Novoroční koncert.

Žákům škola nabízí pravidelnou zájmovou činnost v několika kroužcích: pěvecký sbor Jasmínek, atletický kroužek pro mladší žáky, pro starší žáky, kroužek rukodělný, kroužek angličtiny pro starší žáky a pro mladší žáky.

2. Informace od učitelů

Učitelky úzce spolupracují, domlouvají se na opatřeních. Žákům nabízejí dotazníky, vytvářejí sociogramy, ve slohu, prvouce a jiných předmětech provádějí různé modelové situace, besedují v komunitních kruzích, dávají žákům prostor ke svému vyjádření a pohledu na věc, rozebírají a vysvětlují vzniklé situace a chování, řeší negativní problémy.

Do budoucna se chtějí nadále zaměřit na možný negativní vliv internetu, na nevhodné počítačové hry a na lepší komunikaci žáků a na spolupráci rodičů.

3. Informace od rodičů

Rodiče hodnotí situaci v oblasti rizikového chování kladně, případné konflikty a problémy (posměch, urážky, žalování, pošťuchování, …) se řeší okamžitě individuálními pohovory nebo na třídních schůzkách. Další informace získáváme z dotazníků nebo na akcích pořádaných pro rodiče a žáky.

4. Informace od žáků

Taktéž žáci hodnotí situaci v oblasti výskytu rizikového chování, sociálního klimatu školy a třídy kladně, vyplývá to z typu školy – malotřídní. V průběhu celého roku a ve všech předmětech žáci mají zájem na toto téma diskutovat – vzájemné vztahy spolužáků, požádání a poskytnutí pomocí, příprava na setkání s drogou a jiným nebezpečím, komunikace s linkami pomoci, vyhledávání smysluplných aktivit mimo školu atd.

5. Informace z vyhodnocení Minimálních preventivních programů (MPP) realizovaných na škole v uplynulých letech

V minulých letech se osvědčily akce zaměřené na prevenci rizikového v rámci vyučovacích předmětů, při preventivních aktivitách školního metodika prevence, při jiných aktivitách pro žáky, při aktivitách pro žáky a rodiče a při spolupráci s jinými složkami.

B. POTŘEBNOST PROJEKTU

Škola nepřejímá zodpovědnost za výchovu ke zdravému životnímu stylu. Škola rodičům jen pomáhá v rozvoji dítěte jeho vzděláváním a socializací ve skupině dětí. Prevence založená ve společnosti předpokládá řadu spolupracujících složek. Vedle rodiny, škol a školských zařízení jsou to orgány sociálně právní ochrany dětí, zdravotnická zařízení, místní samosprávy, poradenské instituce ve školství, duchovní sdružení, policie, kulturní střediska, zájmové organizace, podnikatelské subjekty apod. Škola usiluje o integraci primárně preventivních aktivit, které sama poskytují, se službami specializovaných zařízení.

Za problémy v oblasti primární prevence u dětí a mládeže jsou považovány:

- nedostatečná ochrana dětí před alkoholem a pasivním kouřením v rodině a na veřejnosti,
- vysoká společenská tolerance k legálním drogám,
- mobilní telefony, internet,
- liberalizace drogové politiky,
- absence pocitu zodpovědnosti za vlastní zdraví,
- podceňování primární prevence,

- prevence pouze ve škole, po skončení vyučování nemožnost postihu, nekontrolovatelnost žáků,
- prevence jen ve školách, absence prevence v rodinách,
- neodbornost pedagogů v dané oblasti (absence právního vědomí),
- nedostatečné pravomoci školních metodiků prevence,
- nechuť pedagogů vyvíjet aktivity, které nepřinášejí okamžitý viditelný výsledek,
- nedostatečné využití stávající legislativy.

C. STANOVENÉ CÍLE ŠPS

1. Dlouhodobé cíle vyplývající ze vstupních informací

- Výchova žáků v duchu prevence projevů rizikového chování.
- Vytváření bezpečného školního prostředí a pozitivního sociálního klimatu.
- Vedení žáků k občanské a právní odpovědnosti za sebe a své jednání.
- Získávání zákonných zástupců pro spolupráci se školou.
- Informování žáků a zákonných zástupců v oblasti rizikového chování.
- Podporování vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence rizikového chování.
- Vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času.
- Dodržování stanovených pravidel školního řádu.
- Tolerování přirozených odlišností spolužáků, jejich předností i nedostatků.
- Uplatňování základních hygienických, režimových a jiných zdravotně preventivních návyků s využitím elementárních znalostí o lidském těle projevování vhodného chování a činností ve vztahu ke zdraví.
- Dodržování zásad bezpečného chování tak, aby se neohrožovalo zdraví své a zdraví jiných.
- Chování se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítání komunikace, která je nepříjemná v případě potřeby požádání pomoci pro sebe i pro jiné dítě.
- Rozpoznávání manipulativní komunikace v reklamě a negativního vlivu internetu a počítačových her.

2. Střednědobé cíle vyplývající z dlouhodobých cílů

a) Pedagogové

- Vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence školního násilí – šikana, vedení třídnické hodiny, práce třídního učitele s třídním kolektivem a řešení konfliktních situací mezi žáky, komunikace učitel – žák.
- Obohacení vyučování o efektivní metody vedoucí k týmové spolupráci, vzájemnému respektu, toleranci, zodpovědnosti za sebe i za kolektiv.

b) Rodiče

- Prohlubování spolupráce s rodiči v oblasti sociálně patologických jevů.
- Podpora zájmu rodičů o dění ve škole.

c) Spolupráce s okolím školy

- Spolupráce s metodikem preventivních aktivit v PPP.
- Kontakt příslušných orgánů sociálně-právní ochrany dětí v řešení případů, kdy agresoři a jejich rodiče nechtějí problém řešit.
- Spolupráce s PPP, Policií, Školskou radou, lékaři, případně se zřizovatelem.

d) Žáci

- Spolupráce s organizacemi a sdruženími v oblasti prevence agresivního chování – prožitkové programy, ve kterých pokračují učitelé.
- Zvládání učiva a plnění své povinnosti, rozpoznávání rizikového chování, umění vhodného reagování.

3. Krátkodobé cíle vyplývající ze střednědobých cílů

a) Pedagogové

- Předcházení možného výskytu rizikového chování – plnění Minimálního preventivního programu na daný rok.
- Spolupráce při výskytu SPJ.
- Vzdělávání v oblasti SPJ.
- Organizace besed se zaměřením na oblast prevence rizikového chování.

b) Rodiče

- Seznámení rodičů se situací – s agresivním chováním žáků ve škole.
- Organizace besed o možnostech rozpoznání a řešení šikany, např. ve spolupráci s PPP.
- Poučení rodičů na třídních schůzkách, seznámení se způsoby řešení situací ve škole – hledání námětů řešení u rodičů.

c) Spolupráce s okolím školy

- Realizace setkání s pracovníky PPP, Policií, Školskou radou, lékaři.

d) Žáci

- Dodržování pravidel školního řádu.
- Zapojení se do akcí školy.
- Osvojování si správných vztahů mezi lidmi.
- Osvojování si vhodného chování k ostatním spolužákům.
- Poznávání lidského těla, peče o něj, dodržování správné životosprávy a zdravého životního stylu.
- Umění vyhledávat a poskytovat první pomoc.
- Připravování se na možné setkání rizikového chování, procvičování odmítání.

D. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ PREVENCE

Na zajištění prevence rizikového chování a podpoře zdravého životního stylu se aktivně podílejí všichni pracovníci školy ve spolupráci se školním metodikem prevence a výchovným poradcem. Vzájemně spolu úzce spolupracují, předávají si informace o rizikovém chování žáků, jsou přítomni jednání s rodiči.

E. VYMEZENÍ CÍLOVÉ SKUPINY

Strategie je zaměřena na všechny žáky 1. - 5. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům a pedagogům bez odborné kvalifikace. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovný poradce a metodik prevence.

Do systému informování jsou zapojeni všichni rodiče. Zvláštní pozornost je věnována skupinám rodičů tříd, kde se vyskytly negativní jevy jako šikana, nebo výskyt drog. Individuální pozornost je pak věnována rodičům žáků, u kterých byl zjištěn výskyt návykových látek, konzumace alkoholu a kouření, rodičům žáků – agresorů v případech šikany.

F. REALIZACE ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE

Všichni pedagogičtí pracovníci dbají, aby uplatňovaná prevence rizikového chování u žáků byla prováděna komplexně, tj. ve všech oblastech, jichž se prevence rizikového chování u žáků dotýká. Nedílnou součástí Školní strategie je i Minimální preventivní program a Krizový plán.

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou:

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Klíčové vyučovací oblasti jsou

- oblast přírodovědná (např. fyziologie člověka, účinky návykových látek na člověka atd.)
- oblast zdravého životního stylu (např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast společenskovědní (proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)
- oblast rodinné a občanské výchovy (postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, subjekty participující v oblasti prevence návykových látek atd.)
- oblast sociálně právní (právní aspekty návykových látek, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast sociální patologie (postoj společnosti ke zneužívání návykových látek, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.)

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována v následujících předmětech:

Přírodověda

Vlastivěda

Český jazyk

Prvouka

Výtvarná výchova a výtvarné soutěže

Tělesná výchova

G. ZNALOSTNÍ KOMPETENCE ŽÁKŮ

1. – 3. ročník

- žáci pojmenují zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků,
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek,
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu,
- mají vědomosti, jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu,
- mají právní povědomí v oblasti rizikového chování.

3. – 5. ročník

- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě,
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl,
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví,
- znají zákony omezující kouření, požívaní alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog,
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc,
- pojmenují základní mezilidské vztahy,
- rozpoznají projevy lidské nesnášenlivosti,

- ví, na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva,
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrašování aj.), je protiprávní,
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky.

H. METODY A FORMY, JAKÝMI BUDOU DÍLČÍ AKTIVITY ŘEŠENY

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli,
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků,
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti,
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů,
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry,
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu),
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“,
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě,
- osvojování a upevňování základních návyků – hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami,
- základy etické a právní výchovy,
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení,
- všestranný rozvoj osobnosti žáka,
- soustředěnost na včasné diagnostikování soc.-patologických problémů ve třídních kolektivech,
- důraz na spolupráci s rodiči,
- široká nabídka volnočasových aktivit,
- ekologická výchova,
- návštěvy filmových a divadelních představení, besed apod. Účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd.

CH. FINANCOVÁNÍ PREVENCE

- rozpočet školy,
- příspěvky žáků a zákonných zástupců,
- dotační programy.

I. SPOLUPRÁCE S ORGANIZACEMI

Škola spolupracuje s oblastním metodikem prevence Mgr. Lucií Šimečkovou z PPP v Opavě a pracovníky z PPP v Opavě.

J. VYHODNOCENÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE

O programu školní preventista povede průběžné záznamy, s jejichž výsledky bude pravidelně seznamovat vedení školy, ostatní pedagogické pracovníky a rodiče žáků.

Vyhodnocení se týká věcné podstaty realizace jednotlivých akcí a aktivit, dává přehled o počtech účastníků, finančních nákladech, schopnosti realizovat jednotlivé programy apod.

Vyhodnocení výsledků uskutečňovaného procesu změn

- zhodnocení psychosociálního klimatu ve škole, kázně a případně i prospěchu žáků,
- zhodnocení posunu v postojích a hodnotových systémech dětí,
- zhodnocení výskytu rizikového chování ve škole.

Proces změn bude vyhodnocován průběžně a trvale pomocí prostředků poskytujících zpětnou vazbu. Dotazníky a škály pomohou objevit slepé uličky, selhání nebo nereálné nároky programu, což lze poté napravit vypracováním upravené verze pro další období.

3. Strategie předcházení školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost

Školní neúspěšnost je vážným problémem, jehož řešení si vyžaduje náročnou práci se žákem a často také s rodinou žáka. Bývá důsledkem individuálních rozdílů v osobnost i žáků, v jejich výkonnosti, motivaci i jejich rodinné výchově. Neprospěch je často způsoben souborem příčin, které je třeba dobře rozpoznat.

Nejčastěji má na školní úspěšnost nebo neúspěšnost vliv:

a) osobnost žáka – snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace žáka
b) nepodnětné rodinné prostředí, žáci ohrožení sociálně nežádoucími jevy, problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole (mezi kamarády, ve třídě, vztah s učitelem)

Příčiny neúspěchu ve vzdělávání:

- školní nezralost,
- včas nerozpoznané smyslové vady – sluchu (v souvislosti s tím řeči), zraku,
- nízký intelekt,
- vliv rodiny-přílišné nároky, nepodporování ke vzdělávání z různých důvodů, přecvičování leváctví, chybějící motivace k plnění školních povinností,
- vývojové poruchy učení či chování,
- častá krátkodobá absence,
- onemocnění žáka,
- dlouhodobá absence,
- záškoláctví či skryté záškoláctví,
- náročná životní situace,
- odlišné sociokulturní prostředí.

Při zjišťování příčin neúspěšnosti na naší škole budeme postupovat ve vzájemné spolupráci: třídní učitel- žák- ostatní vyučující – výchovný poradce - metodik prevence – vedení školy – ostatní pedagogičtí pracovníci-zákonní zástupci.

Podle povahy příčin rovněž další mimoškolní instituce, např. Krajská pedagogicko-psychologická poradna, středisko výchovné péče, OSPOD, lékaři a Policie ČR.

Zjišťování příčin školní neúspěšnosti žáka bude probíhat:

a) pozorováním jako diagnostickou metodou,
b) diagnostickým rozhovorem s žákem a zákonnými zástupci,
c) analýzou rozhovoru a formulováním možností náprav.

Vyučující předmětu, ve kterém hrozí žákovi, že neprospěje, budou o této skutečnosti prokazatelným způsobem včas informovat zákonné zástupce, na základě zjištěných příčin budou přistupovat k žákovi individuálně vzhledem k jeho možnostem a schopnostem.

Motivace žáka ke vzdělávání a lepšímu výsledku bude promyšlena a aplikována tak, aby se žák snažil pochopit souvislosti učiva s praktickým využitím v životě, u starších žáků s možnou budoucí profesí.

Řešení školní neúspěšnosti

Možná opatření volíme individuálně na základě diagnostiky a zjištěných potřeb žáků:

- poruchy učení a chování, jiná zdravotní omezení a znevýhodnění
  kompenzace nedostatků s pomocí speciálně pedagogických metod a postupů na základě doporučení z KPPP nebo SPC, inkluze žáka a vytvoření PLPP nebo IVP.

- odchylka v celkové úrovni inteligence
  žáku bude stanoveno základní učivo, které po něm bude požadováno podle jeho možností a schopností, tak aby splnil stanovené výstupy, vhodné metody práce, motivace – zažití úspěchu, možnost opravit si známku, individuální konzultace ve vyučování i mimo něj, spolupráce s PPP – inkluze na základě IVP a realizování dalších podpůrných opatření doporučených poradnou.

- žáci, jejichž neúspěšnost souvisí spíše s jinými faktory – sociálně znevýhodnění
  motivace žáka k učení, spolupráce s rodinou, vytvoření podmínek pro domácí přípravu i ve škole ve volných hodinách, přístup k internetu ve škole, práce s klimatem třídy.

- žáci s vysokou absencí jsou také často ohroženi sklouznutím do školní neúspěšnosti
  včas žákům nabídnout podporu při zvládnutí zameškané látky – plán dostudování učiva a termíny doplnění hodnocení, konzultace s žákem a rodiči, kde se domluví harmonogram a různé způsoby podpory dítěte

Postup při řešení školní neúspěšnosti – podpůrný program:

Hlavním opatřením je jednoznačně zvýšená spolupráce s rodiči.

1. Po prvním čtvrtletí třídní učitelé na třídních schůzkách informují zákonné zástupce o prospěchu žáků. Jedná-li se o rizikový případ neúspěšnosti, výrazné zhoršení prospěchu a podobně, domluví jednání s rodiči a žáky, kteří za toto čtvrtletí neprospívají (hodnoceni nedostatečně nebo dostatečně, ale vyučující vyhodnotí vývoj jako rizikový). Přítomni budou: TU, rodič, žák, učitelé daných předmětů, kde žák neprospívá, případně výchovný poradce.
   Zde se domluví možnosti a opatření vedoucí k nápravě. Z tohoto jednání bude pořízen zápis, který podepisují všechny strany (škola, rodič, žák), rodiče dostanou kopii domů, aby znali závazky své i dítěte.
2. Také se domluví termín případné další schůzky, při které se vyhodnotí úspěšnost zvoleného postupu – za vyvolání jednání s rodiči a jeho koordinaci a realizaci odpovídá třídní učitel.

3. Podle zájmu je možné využít individuální konzultaci žáka s výchovným poradcem (případně rodičů, žáka a VP) - diagnostika školní neúspěšnosti a poradenství (např. nastavení podpory při učení, zjištění učebních stylu).
4. Pokud se situace nezlepšuje, bude nabídnut žákovi po pololetí podpůrný plán.
5. Na závěr školního roku by měla být podpora vyhodnocena opět na společné schůzce s rodiči a žákem (případně v pololetí při ukončení podpůrných aktivit, pokud žák překoná obtíže).

Podpůrný plán – plán pedagogické podpory

Podpůrný plán pro neprospívající žáky je souhrn opatření nabízeným žákům a jejich rodičům, který se podpisem všech stran stává pro všechny závazným. Žák, učitelé a rodiče svým podpisem uzavírají dohodu (smlouvu) o společné podpoře žáka a o svých povinnostech, které tím na sebe berou. Nezbytnou součástí podpůrného plánu jsou tedy povinnosti jednotlivých stran (škola, žák, rodič), sankce při jejich nedodržování a podmínky, za kterých škola od této dohody odstupuje.

Realizace podpůrného plánu

Pokud selže individualizovaná podpora žákovi a ten je v prvním pololetí hodnocen nedostatečnou nebo je hodnocen dostatečnou a jeho vyučující vyhodnotí další vývoj jeho výkonů jako rizikový, nabízí se žáku a jeho zákonným zástupcům podpůrný plán.

Po uzavření pololetní klasifikace navrhnou třídní učitelé ve spolupráci s vyučujícími jednotlivých předmětů vedení školy (výchovnému poradci) žáky pro podpůrný plán.

Třídní učitel zajišťuje sezvání všech zainteresovaných ke společné úvodní schůzce, kde jsou rodiče a žáci s plánem seznámeni a dojde k jeho podpisu. Po uzavření klasifikace na závěr školního roku je vyhodnocena jeho efektivita.

Formy a metody práce:

Pro úspěšnost Podpůrného programu jsou podstatné především formy a metody práce využívané učitelem, ke kterým patří zejména:

- **podpůrný studijní plán**, tj. stanovení postupu při zvládání učiva – učitel stanovuje obsah učiva určený k osvojení v rozsahu, který odpovídá žákovým vzdělávacím možnostem (intelektovým i sociálním) na základě doporučení PPP nebo SPC, tak aby splnil stanovené výstupy,
- **zadávání pravidelných úkolů** vycházejících ze stanoveného obsahu učiva, tj. podpůrného plánu – zadání práce pro domácí přípravu – dílčí úkoly odpovídající žákovým vzdělávacím možnostem,
- **užívání podpůrných aktivit** – oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu,

- **používání podpůrných pomůcek** při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky, nákresy, aj. dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu,

- **individuální práce se žákem** v rámci individuálních konzultací, doučování, i v rámci vyučovací hodiny – pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva,

- **vedení písemných záznamů** o průběhu podpůrného programu – zadání úkolu, termín splnění, poskytování pravidelných informací o průběhu podpůrného programu rodičům a výchovnému poradci – informace o přístupu žáka k plnění povinností v časovém sledu,

- **domluva konzultační hodin**, kdy si učitel zve žáka na konkrétní termín v případě, že žák potřebuje opakovaně vysvětlit probírané učivo, učitel telefonicky zve rodiče současně se žákem, aby je informoval o pravidlech práce, aby se s rodiči dohodl, jak mohou své dítě podpořit,

4. Školní program proti šikanování

Školní program proti šikanování

Program proti šikanování slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a spolupráci poskytujícího prostředí ve škole. Zaměřuje se především na prevenci šikany a nabízí postupy řešení šikanování. Je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, dále pak nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy. Tento program je nedílnou součástí Minimálního preventivního programu školy a Školní preventivní strategie.

Školní program proti šikanování je sestaven na základě Metodického pokynu k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č. j. 22294/2013-1.

Školní program proti šikanování má 15 hlavních součástí:

1. Pojem šikana, zmapování situace – analýza

2. Motivování pedagogů pro změnu

3. Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů

4. Užší realizační tým (školní tým)

5. Společný postup při řešení šikanování

6. Primární prevence v třídních hodinách

7. Primární prevence ve výuce – zapracována do jednotlivých vyučovacích předmětů

8. Primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování

9. Ochranný režim (školní řád, účinné dohledy učitelů)

10. Spolupráce s rodiči

11. Školní poradenské služby

12. Spolupráce se specializovanými zařízeními

13. Vztahy se školami v okolí

14. Evaluace

15. Závěrečné informace

1. Charakteristika pojmu šikana

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nedovedou bránit.

Verbální šikana:

- slovní útoky v podobě nadávek,
- pomluvy,
- ponižování,
- vyhrožování,
- kyberšikana – útoky formou SMS, e-mailů, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.

Fyzická šikana:

- fyzické útoky v podobě bití,
- ničení a poškozování věcí oběti,
- vydírání,
- krádeže,
- sexuální obtěžování až zneužívání.

Kombinovaná šikana

- kombinace verbální a fyzické šikany – násilné a manipulativní chování či příkazy

Podstatnou vlastností šikany je skrytost. Ta je dána tím, že často odhalení, zejména pokročilé šikany, brání z rozličných důvodů a pohnutek všichni účastníci vyšetřování včetně oběti. Z tohoto důvodů je důležité umět rozpoznat přímé a nepřímé signály šikany. Při vlastní diagnostice šikany je třeba zkoumat tento fenomén ze tří praktických pohledů:

- jako nemocné chování
- závislost
- poruchy vztahů ve skupině.

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Má zašpiněný nebo poškozený oděv.

- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit. (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přizpůsobovací konflikty nejsou vzácností.)

Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet.
- Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, pošťuchování, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Stádia šikanování:

1. Zárodečná forma: potenciálně přítomná v každém kolektivu, projevuje se vyčleňováním některých jedinců na okraj skupiny – většinou slovní projevy, fyzické ústrky, neoblíbenost, ostatní postiženého odmítají, pomlouvají, je terčem vtipů.
2. Přitvrzování projevů: výhružky, nadávky, fyzické útoky, zatím jen od agresora (ů).
3. Vytvoření jádra, uskupení kolem agresora, pokud nezasáhne někdo zvenčí, znamená to začátek systematické šikany.
4. Většina skupiny přijímá normy agresorů, přidávají se i mírní a slušní žáci (i ve fyzickém násilí).
5. Dokonalá šikana = totalita, ztráta zbytků zábran, brutalita se stává normou pro celou skupinu.

ZMAPOVÁNÍ SITUACE – ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU

V letošním roce jsou v naší škole 3 třídy s 43 žáky. V jedné třídě je 7 žáků z 1. ročníku a 8 žáků 4.ročníku, ve druhé třídě je 13 žáků 2. ročníku a ve třetí třídě je 9 žáků 3. ročníku a 6 žáků 5. ročníku. Jelikož jsme škola s malým počtem žáků i pedagogických pracovníků, je kontakt mezi pedagogy a žáky velmi blízký a intenzivní. Vzájemné vztahy ve škole ovlivňují klima a působí preventivně vzniku nežádoucího chování. Zřejmě i z tohoto důvodu nebyla dosud nutnost řešit závažnější případy rizikového chování žáků. Přesto jsme si vědomi rizik spojených s dynamikou skupiny, sociálními sítěmi i jiných vlivů, které mohou

negativně ovlivňovat postoje a chování žáků. Proto se primární prevence v naší škole zaměřuje na všechny formy rizikového chování (adekvátně věku žáků) a v případě zjištění výskytu určitého nevhodného chování by se s žáky intenzivněji pracovalo.

Mapování situace probíhá formou:

- plnění trvalých úkolů všech pedagogických pracovníků školy – sledování absence žáků, sledování změn v chování žáků, ve školních výsledcích, pozorováním vztahů a komunikace mezi žáky,
- pravidelnými poradami mezi pedagogy, přes informace od pedagogů (zjištění pedagogů) a třídnické hodiny,
- rozboru dění ve třídě, škole
- spoluprací s rodiči žáků – třídní schůzky, pravidelná jednání s rodiči – osobní kontakt (při vyzvedávání dětí ze školní družiny), prostřednictvím žákovské knížky (skolaonline), dotazováním rodičů, zjišťováním spokojeností jejich dětí,
- informací od žáků – schránka důvěry, individuální pohovory s žáky.

2. Motivování pedagogů pro změnu

Cílem je získat motivovaný pedagogický sbor, který se vyznačuje tím, že učitelé:

- Jsou ztotožněni s cíli a vizemi organizace, dokáží přijmout pravidla spolupráce a řídit se jimi, dokáží se respektovat.
- Spolupracují na úkolech a společných cílech.
- Přijímají spoluzodpovědnost, přinášejí nápady a podílejí se na jejich realizaci.
- Řeší problémové situace, dokáží se dohodnout, neodsouvají řešení nepříjemných situací.
- Jsou ochotni otevřeně komunikovat.
- Sdílejí své zkušenosti s ostatními pedagogy.
- Dokáží ocenit a podpořit druhé.

3. Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů

Cílem vzdělávání pedagogů je praktické zvládnutí metod první pomoci, orientace ve strategiích prevence. Dále pak praktické seznámení s diagnostikou a léčbou skupiny v počátečním stádiu nemocnění šikanou. Hlavním cílem je odborná podpora, zavádění speciálního programu proti šikanování, individuální a skupinová konzultace případu i metodických problémů.

- metodická pomoc a vzdělávání pedagogů v této oblasti,
- příprava projektů s náměty prevence,
- dostupnost odborné literatury a odborných časopisů.

4. Užší realizační tým

Užší realizační tým je hlavním článkem řízení činností souvisejících se zaváděním a ověřováním programu. Podporuje efektivní komunikaci mezi všemi pedagogy. Vytváření podmínky pedagogické práce příznivé pro budování ochrany dětí před šikanováním.

- Za realizaci primární prevence ve škole zodpovídá ředitelka školy.
- Koordinátorem prevence ve škole je školní metodik prevence.
- Na realizaci prevence se podílejí všichni pracovníci školy, tzn. i ostatní pedagogové a zaměstnanci školy.

Jelikož jsou pedagogové na základní škole v neustálém kontaktu (výhoda menších škol), sdělování informací, mapování situace ve třídě, škole je jejich každodenním „rituálem“. Informace o žácích si sdělují pravidelně, vzniklé situace řeší společně, po vzájemné domluvě.

5. Společný postup při řešení šikanování

Jedná se o preventivní opatření školy směřující k minimalizaci rizika výskytu šikany. Škola však musí být připravena i na situaci, kdy se přes všechna opatření šikana objeví.

- Pro volbu způsobu šetření a řešení šikany je zásadní vyhodnocení závažnosti situace.
- Po vyhodnocení závažnosti situace a dále v průběhu celého šetření škola musí zvažovat, zda je sama kompetentní šikanu šetřit a řešit nebo zdali požádá o pomoc zvenčí.
- Pedagogové, především školní metodik prevence, by měli zvládnout počáteční šikanu, tj. první, druhé a někdy i třetí stadium, kdy ještě nalezneme vhodné svědky a žáky ochotné spolupracovat na změně, a kdy ještě ubližování slabším není řízeno jádrem agresorů.
- V případě potřeby se škola obrací na externí odborníky.
- Při vyšetřování a řešení pokročilé šikany se škola obrátí na externí odborníky na šikanu, kteří jsou vybaveni pro řešení třetího, ale i čtvrtého a pátého stadia.
- Při řešení by měl být kladen akcent na to, že žák, který je obětí šikany, není jejím viníkem a neměl být důsledky řešení znevýhodněn. Je důležité se samotným žákem probrat, co škola může udělat pro to, aby se zase cítil bezpečně.
- Po celou dobu řešení škola zajišťuje ochranu informací a informátorů, jasně vyjadřuje negativní postoj k násilí a ukazuje, že je toto téma považováno za vážné.
- Součástí řešení pak musí být vždy nastavení ozdravných mechanismů pro všechny, kteří se šikany účastnili, a dále pro celou skupinu (třídu). Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina).
- Doporučuje se dále pracovat s agresorem (vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod.) i s obětí šikany. V případě potřeby doporučit zákonnému zástupci péči dítěte v PPP, středisku výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Při řešení by se škola měla vyvarovat těchto nevhodných postupů:

- přehlížení, bagatelizací agresivního nebo násilného chování,
- odkazování na to, aby si oběť svoji situaci řešila sama, „postavila se jí“,
- nucení žáků, aby veřejně řekli, co viděli nebo se veřejně ihned na místě omlouvali,
- vedení rozhovoru s žákem o situaci před ostatními žáky, vedení rozhovorů žáků zapojených do šikany společně,
- nedostatečného vyhodnocení závažnosti problému a z toho plynoucí volby neadekvátních postupů nebo nepřiměřeného trestu,
- emotivního řešení problému (k řešení problému je třeba přistupovat věcně),
- agresivního řešení problému (např. násilím),
- příliš autoritativního řešení (např. zastrašováním nebo vyhrožováním), což může vést spíše ke zhoršení situace, případně ke skrytějším formám šikany, nebo i k jinému rizikovému jednání,
- řešení i méně závažného rizikového chování v součinnosti s policií (zbytečná kriminalizace útočníka),
- automatického obviňování oběti (sekundární viktimizace),
- vyhýbání se problematickým aktivitám jako zdrojům budoucí šikany.

Nápravná opatření

Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů tato nápravná opatření:

- výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy, podmíněné vyloučení a vyloučení ze školy – nelze použít v případě žáka, který plní povinnou školní docházku),
- realizace individuálního výchovného plánu agresora,
- snížení známky z chování,
- převedení do jiné třídy, pracovní či výchovné skupiny (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí a podmínek),
- vyloučení ze školy při mimořádně závažné šikaně a opakované šikaně po rozhodnutí výchovné komise – nelze použít v případě žáka, který plní povinnou školní docházku,
- při vyloučení žáka se musí postupovat v souladu se zákonem č. 561/20004 Sb., předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 500/2004 Sb.

Odpovědnost rodičů a komunikace školy s rodiči

Škola informuje rodiče o programu proti šikanování. Když rodiče přijdou žádat o pomoc ohledně šikany svého dítěte – nereaguje pedagog obranně a nedůvěřivě. Nevyjadřuje pochybnosti, nechápe prosbu rodičů jako stížnost. Nezlehčuje situaci tvrzením, že jejich dítě provokovalo, nebo že se jednalo jenom o škádlení atd. Je nutné rodiče v klidu vyslechnout, nechat vymluvit, nepoučovat, aktivně naslouchat. Je potřeba se umět doptat na důležité informace. Podezření nebo tvrzení rodičů, že je jejich dítě šikanováno, se nesmí nikdy podcenit a je potřeba účinně a bezpečně situaci prošetřit. Rozhovor s rodiči oběti probíhá individuálně. U počáteční šikany, která se dá vyšetřit během jednoho nebo dvou dnů, obvykle proběhne až po jejím vyšetření. Úkolem je rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních. Někdy je užitečné připravit rodiče oběti i na třídní schůzku, kde bude

podána informace o řešení šikany. Vážnou chybou je neinformování rodičů o řešení šikany. Ve všech případech je potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana a škola ji řešila. U počáteční šikany zpravidla stačí podat informaci na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany je na místě svolat schůzku mimořádnou. Vždy je důležité, aby byl na schůzce přítomný školní metodik prevence (případně i externí odborník).

Šikana zaměřená na učitele:

- Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků nesmí být považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou by si měl vyřešit sám.
- Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel.
- Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele.
- Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorách, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.
- Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti. Ani takový pedagog nemusí disponovat kapacitou zamezit některým šikanujícím projevům vůči sobě.

Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele

Pro prevenci šikany zaměřené na učitele platí doporučení pro vytváření a udržování bezpečné školy.

- Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.
- Při podezření své osoby nebo kolegy oznámí tuto situace vedení školy.
- Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě, na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování, vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, vyhýbá se konfrontačnímu tónu.
- Pedagog posiluje zapojení žáků do výuky, dává jim na výběr, činí úkoly a výuku pro žáky zajímavými, propojuje výuku s běžným životem a potřebami žáků jeho výklad a očekávání jsou pro žáky srozumitelné, odpovídají obtížnosti, kterou mohou zvládnout.
- Očekává úspěch u všech žáků a podporuje je, dává žákům zpětnou vazbu k tomu, co udělali dobře, staví na silných stránkách žáků.
- Nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou, při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost.
- Všímá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje.
- Problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy.

Specifika pro řešení šikany zaměřené na učitele

Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstávat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Škola podporuje své pedagogy, zajistí jejich bezpečí a řeší vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy.

- Je zapotřebí zajistit bezpečí pro ohroženého pedagoga – pokud není toto zajištěno školou, pedagog odejde ze třídy, přivolá si pomoc a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace.
- Je zapotřebí, aby pedagog sám, jeho kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo žáky ve třídě). Je proto zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat si pro sebe sociální podporu od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat u sebe znaky stresu, které se mohou objevit i později (např. problémy se spánkem, pozorností, úzkosti, zvýšená citlivost, nechuť k jídlu nebo naopak) a případně vyhledat pro sebe odbornou pomoc.
- Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě.
- V případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na příslušný inspektorát práce.

Základní postup v řešení šikany

Školní metodik prevence, na základě domluvy s ostatními pedagogy, rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka specialistu. V případě, že jde o počáteční šikanu, kterou zvládne škola sama, školní metodik prevence postupuje podle scénáře určeného pro tento typ šikanování. Pokročilé a komplikované šikany škola řeší ve spolupráci s odborníky z venku, zejména z PPP, SVP. Do komplikované šikany zařadíme především neobvyklé formy šikany, ale i základní formy šikany, se kterými nemáme zkušenosti.

Postup vyšetřující osoby, má-li podezření na šikanu

- Konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy.
- Co nejdříve oznámit své podezření vedení školy, výchovnému poradci, školnímu metodikovi prevence – konzultovat další postup.
- Mezi čtyřma očima vyslechnout více nezaujatých svědků, popřípadě konfrontovat svědky mezi sebou.
- Důležité získat odpovědi na následující otázky: Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí? Kdo je agresorem, kolik agresorů je? Kdo z nich je iniciátorem, aktivním účastníkem a kdo je obětí i agresorem? Co, kdy, kde a jak dělali agresoři obětem? K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo? Jak dlouho šikana trvá?
- Spojit se s rodiči případné oběti, konzultovat výskyt nepřímých projevů šikany. Poprosit je o pomoc.
- Vyslechnout oběť – citlivě, diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací.
- Zajistit ochranu oběti šikany.

- Teprve nyní vyslechnout agresory, případně konfrontovat agresory mezi sebou. (Nikdy nekonfrontovat oběti a agresory. Vytipovat nejslabší článek, dovést je k přiznání či vzájemnému obviňování.)
- Požádat vedení školy o svolání výchovné komise – ta na základě shromážděných informací posoudí, zda se jedná o šikanu a jaký je stupeň její závažnosti. Výchovná komise se usnese na dalším postupu vůči obětem i agresorům i třídě jako celku. Výchovná komise navrhne výchovná opatření.
- Individuálně pozvat rodiče agresorů. Seznámit je se situací, sdělit navrhovaná opatření. Pokud odmítají, zvážit oznámení.
- Individuálně pozvat rodiče obětí šikany. Seznámit je situací, domluvit se na opatřeních (terapie, osobnostní výcvik,…)
- Rozebrat situaci ve třídě (vynechat citlivé detaily).
- Třídu i nadále pozorně sledovat, pracovat s ní.

6. Primární prevence v třídních hodinách

Další nezbytnou podmínkou prevence šikanování je systematická práce se třídou. V podstatě jde o práci třídních učitelů se skupinovou dynamikou třídy. Je nutné, aby třídní učitel podporoval růst pozitivních vztahů ve skupině.

Součástí třídnických hodin bývá diskuse, hledání odpovědí na otázky, sebehodnocení, kooperační hry, tvořivé hry, přehrávání situací, povídání si o zážitcích, čtení pohádek s výchovným charakterem apod.

Třídnické hodiny mají, na naší základní škole, především preventivní charakter.

7. Primární prevence ve výuce

Téma prevence šikany je zapracováno do školního vzdělávacího programu. K tomuto účelu jsou využity předměty, které se přímo vztahují k prevenci rizikového chování žáků (prvouka, přírodověda).

Částečně se prevence šikany objevuje v předmětech jako je český jazyk, tělesná výchova, výtvarná výchova. Vhodné je také využití projektového vyučování.

8. Primární prevence ve školních i mimoškolních programech

Je samozřejmé, že speciální program se nemůže odehrávat pouze ve třídách, ale měl by se stát přirozenou součástí života dětí v celé škole a ve všech činnostech, které škola pořádá a zodpovídá za ně. Do školního života zahrnujeme dění, které přesahuje rámec oficiální činnosti třídy – jsou to například přestávky, družina, školní jídelna, mimoškolní aktivity. Prevence v mimoškolních aktivitách je podrobně uvedena v MPP.

9. Ochranný režim (školní řád, účinné dohledy učitelů)

Účinný ochranný režim před šikanováním má celoškolní působnost. V obecné rovině do něj patří zejména dvě základní věci – školní řád (vnitřní řád školní družiny) a dohledy učitelů.

Ve školním řádu je prevence šikany obsažena v bodu III. – Podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a jejich ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí.

Důležitým bodem prevence šikany jsou pedagogické dozory ve všech prostorách školy (chodby, šatny, jídelna, školní hřiště) v době mimo vyučovací hodiny a kontrola rizikových míst. Dohledy vykonávají pedagogičtí pracovníci, vyučující daných kroužků. Žáci se v prostorách školy nepohybují samostatně, dohled učitel vždy předává následujícímu učiteli, vedoucímu kroužku.

Učitelský dohled nastupuje v 7:45 po ukončení ranní družiny, jak je stanoveno ve školním řádu, žáci jsou povinni dohled vždy uposlechnout.

10. Spolupráce s rodiči

Informace rodičům poskytujeme formou třídních schůzek, pravidelného jednání s rodiči – osobní kontakt (při vyzvedávání dětí ze školní družiny), prostřednictvím žákovské knížky, deníčků, internetových stránek, informačních tabulí (před školou, obecním úřadem) apod.

Rodiče žáků se doporučujeme upozornit zejména na to, aby si všímali těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo).
- Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach.
- Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě.
- Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.

- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

11. Školní poradenské služby

Prevenci šikany zajišťuje školní metodik prevence ve spolupráci s ostatními pedagogickými pracovníky. Školní tým poskytuje poradenské služby – individuální, skupinové, jenž jsou směřovány k žákům i rodičům žáků.

12. Spolupráce se specializovanými zařízeními

Specializovaná zařízení, která mohou se školou spolupracovat, jsou zmíněna v přílohách MPP. Snahou školy je funkční spolupráce s těmito zařízeními, proto organizujeme setkání se zástupci jednotlivých zařízení.

13. Vztahy se školami v okolí

Škola úzce spolupracuje při sportovních a kulturních akcí se ZŠ a MŠ – Kyjovice, Zbyslavice, Olbramice a Bravantice. Žáci navštěvují různé kroužky v DDM V Bílovci.

14. Evaluace

Zhodnocení školního programu proti šikanování probíhá v rámci pololetního a závěrečného hodnocení současně se zhodnocením MPP. Hodnocení bude probíhat formou individuálních rozhovorů, dotazníků, pozorovací metodou. Na základě hodnocení se rozhodneme, jaké programy či aktivity budou i nadále realizovány.

5. Krizový plán

Krizový plán

Problémové situace ve škole, které mohou, nastat stanovení postupu, jak je řešit:

Žák je přistižen při konzumaci tabákových výrobků, výrobků určených ke kouření a nikotinových sáčků v prostoru školy v době školního vyučování, nebo v rámci akcí pořádaných školou:

- Tabákový výrobek, nikotinový sáček je žáku pedagogickým pracovníkem školy odebrán a je mu zabráněno v další konzumaci.
- Pedagogický pracovník informuje třídního učitele (dále jen TU), který žáka upozorní na porušování školního řádu a napomene ho.
- Při opakování situace TU informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.
- Z konzumace tabákových výrobků, nikotinových sáčků je nutné vyvodit sankce stanovené školním řádem.
- V závažných případech: s ohledem na věk nebo chování žáka a při opakovaném jednání, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností. Škola může od orgánu sociálně právní ochrany obce vyžadovat pomoc.

Žák je přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí pořádaných školou:

- Alkohol je žáku pedagogickým pracovníkem školy odebrán a žáku je zabráněno v další konzumaci.
- V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí pedagogický pracovník, který žáka přistihl, nezbytnou pomoc a péči, a volá lékařskou službu první pomoci (v případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi, je předána zajištěná tekutina přivolanému lékaři).
- Pokud akutní nebezpečí nehrozí, sepíše pedagogický pracovník o události stručný záznam s vyjádřením žáka (např. okolnosti konzumace alkoholu), který založí ŠMP do své agendy, a vyrozumí vedení školy.
- V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
- Jestliže není zákonný zástupce nezletilého žáka dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností a vyčká jeho pokynů (škola může od daného orgánu vyžadovat pomoc).
- Zákonnému zástupci nezletilého žáka (rodiči zletilého žáka, plnícímu vyživovací povinnost) ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky. O jednání se zákonným zástupcem se sepíše zápis. Jednání se účastní ředitel školy, třídní učitel, školní metodik prevence a pedagogický pracovník, který žáka přistihl.
- Z konzumace alkoholu ve škole je potřeba vyvodit sankce stanovené školním řádem.
- Rodiče žáka jsou informováni o výchovném opatření.
- Při opakování situace, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obecního úřadu obce s

rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
- Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem alkoholu.
- Škola poskytne podrobné informace o možnostech odborné pomoci.

V prostorách školy je pracovníky školy nalezen alkohol:
- Pracovník školy nepodrobuje tekutinu žádnému testu ke zjištění chemické struktury.
- Pracovník školy o nálezu ihned uvědomí vedení školy.
- Vedení školy nalezenou tekutinu uloží pro případ usvědčujícího důkazu.
- Společně zpracují záznam o události.

Pracovník školy zadrží u některého žáka alkohol:
- Pracovník školy nepodrobuje zabavenou tekutinu žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- Pracovník školy ihned uvědomí vedení školy.
- O nálezu společně sepíší stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nálezu a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru s žákem je přítomen: ředitel školy nebo jeho zástupce. Zápis založí ŠMP do své agendy.
- O nálezu je vyrozuměn zákonný zástupce nezletilého žáka, v případě, že se jedná opakovaný nález u téhož žáka, i orgán sociálně právní ochrany dítěte, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností.

Žák je přistižen při konzumaci NL - drog (alkohol, tabák: v dokumentu zvlášť, marihuana, těkavé látky, pervitin, heroin, syntetické drogy) v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí pořádaných školou:
- Pedagogický pracovník žáku návykovou látku odebere a zajistí, aby nemohl pokračovat v konzumaci.
- V případě, že je žák pod vlivem NL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí pedagogický pracovník nezbytnou pomoc a volá lékařskou službu první pomoci (zajištěná látka je předána přivolanému lékaři, dále je věc předána Policii ČR), poté vyrozumí vedení školy a zákonného zástupce nezletilého žáka, či rodiče zletilého žáka, který má vůči zletilému vyživovací povinnost.
- Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka. Tento záznam založí ŠMP do své agendy. A vyrozumí vedení školy.
- V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka či rodiče zletilého žáka a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
- V případě nedostupnosti zákonného zástupce, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů, škola může po tomto orgánu vyžadovat pomoc.
- Zákonnému zástupci nezletilého žáka (rodiči zletilého žáka, plnícímu vyživovací povinnost) ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval NL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky. O jednání se zákonným zástupcem se sepíše zápis. Jednání se účastní ředitel školy, třídní učitel, školní metodik prevence a pedagogický pracovník, který žáka přistihl.
- Z konzumace NL ve škole je potřeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Rodiče žáka jsou informováni o výchovném opatření.
- V případě nezletilosti žáka je o dané skutečnosti informován i orgán sociálně právní ochrany dítěte a tím splněna ohlašovací povinnost. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
- Škola nabídne informace o možnostech odborné pomoci.

Žák přišel do školy pod vlivem NL: postup viz výše

Pracovník školy má podezření, že ve škole dochází k distribuci NL:

- Ředitel školy nebo jeho zástupkyně vyrozumí příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu. V případě, že je znám pachatel a je nezletilý, i zákonného zástupce žáka a orgán sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností. O dané události je sepsán zápis, který podepíší všichni zúčastnění.
- Škola postupuje podle pokynů Policie ČR.
- V každém případě je viníku školou udělen kázeňský postih. O sankci rozhodne ředitel školy.

Pracovníci školy naleznou v prostoru školy látku, kterou považují za NL:

- Pracovník školy nepodrobuje látku žádnému testu.
- Pracovník školy o nálezu ihned uvědomí vedení školy, spolu s písemným záznamem.
- O nálezu je vyrozuměna Policie ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
- Vždy se doporučuje vyčkat příjezdu Policie a s látkou nemanipulovat. Pouze v krajním případě je možno za použití gumových rukavic látku vložit do obálky, napsat datum, čas a místo nálezu. Obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a svým podpisem a uschovat do školního trezoru. Tuto obálku pak předat Policii ČR. O tomto postupu rozhodne ředitel školy, v jeho nepřítomnosti zástupce ředitele.

Pracovníkem školy je u některého žáka zadržena látka, kterou pracovník považuje za NL:

- Pracovník školy nepodrobuje zabavenou látku žádnému testu ke zjištění její chemické
- struktury.
- Pracovník školy o nálezu uvědomí vedení školy.
- Společně sepíší stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nálezu a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru s žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupkyně. Podepíší se všichni přítomní. V zápisu je uvedeno, jak látka vypadá, kdo ji objevil, kde, za jakých okolností a u koho.
- O nálezu je vyrozuměna Policie ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé
- látky.
- Škola informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.
- V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři, který je přivolán v případě, že to vyžaduje zdravotní stav žáka. Škola postupuje v souladu s pokyny Policie ČR.

Pracovník školy má podezření, že některý z žáků má NL u sebe:

- Spadá do kompetence Policie ČR.
- Pracovník izoluje žáka od ostatních, vyrozumí vedení školy a ihned Policii ČR, s ní zkonzultují další postup.
- Poté informují zákonného zástupce nezletilého žáka, nebo rodiče zletilého žáka, kteří plní vyživovací povinnost.
- Žák je do příjezdu Policie ČR pod dohledem dospělé osoby a izolován od ostatních žáků.
- Kromě Policie ČR nesmí pracovníci školy provést osobní prohlídku nebo prohlídku věcí žáka.

Pedagogický pracovník má podezření, že některý z žáků zneužívá NL:

- Pedagogický pracovník oznámí své podezření TU, ten si spolu se ŠMP s žákem promluví, vyhotoví zápis z jednání, který podepíší všichni přítomní.
- Poté TU informuje zákonné zástupce nezletilého žáka, či rodiče zletilého žáka, mající vůči svému dítěti vyživovací povinnost. Dohodnou se na společném řešení situace, rodičům jsou poskytnuty kontakty na krizová centra.
- O skutečnosti je informován ředitel školy, který zváží, zda věc, v případě nezletilosti žáka, dále postoupit orgánu sociálně právní ochrany dítěte.

Třídní učitel (či jiný pedagog) má podezření, že jeho nezletilý žák má problémy s alkoholem:

- Pedagog zváží na kolik je situace závažná. Informuje ŠMP, výchovnou poradkyni.
- Pokud je problém závažný a prolíná s dalšími výchovnými problémy, je informováno vedení školy. Následně jsou vyzváni rodiče ke spolupráci při řešení problému. Vždy je vhodné informovat dětského lékaře.
- V případě, že spolupráce s rodiči není efektivní, má škola povinnost obrátit se na OSPOD s upozorněním na možné ohrožení výchovy dítěte (ustanovení § 201 zákona č. 40/2009 Sb.). Škola má povinnost oznamovat (dle § 10 zákona č. 359/1999 Sb. O sociálně- právní ochraně dětí a mládeže) OSPOD, že jde o děti, které jsou ohroženy a jsou uvedeny v § 6 tohoto zákona.

Zjištění škody na školním majetku:

- Pracovník školy, který škodu zjistil, sepíše záznam.
- U každého podezření o výskytu vandalismu musí být vždy informován ředitel školy.
- Pokud škola viníka zná, může po něm vymáhat škodu. V případě nezletilosti žáka jsou
- informováni zákonní zástupci nezletilého žáka, nebo rodiče zletilého žáka, kteří plní svoji vyživovací povinnost.
- V případě, že nedojde k dohodě o náhradu škody, je vyrozuměna Policie ČR, které je oznámeno podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.

Kdy hlásit rodičům?
V případě, kdy způsobená škoda je nepatrná nebo malá, je třeba věc oznámit rodičům tehdy, jestliže dítě věc poškodilo úmyslně a nejeví žádnou snahu o nápravu. V případě škod většího rozsahu nebo škod na majetku někoho třetího je nutné oznámit rodičům vždy.

Kdy hlásit Policii?
V případě, kdy je škoda nikoli nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu. Musí se jednat o úmyslné poškození nebo zničení věci. Hlásí se i tehdy, jestliže o to požádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.

Kdy hlásit OSPOD?
V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek.

Na škole dojde ke krádeži:

- Ten, kdo něco ztratil nebo byl okraden, ohlásí tuto skutečnost okamžitě zaměstnanci školy, který je případu nejblíže.
- Je – li to v silách zaměstnance školy, vyřeší věc na místě.
- Zaměstnanec školy ohlásí danou skutečnost vedení školy.
- O události pořídit záznam na základě výpovědi poškozeného.

- Věc předat orgánům činným v trestním řízení ohlášením na místní nebo obvodní oddělení Policie ČR, nebo poučit poškozeného žáka (jeho zákonného zástupce), že má tuto možnost.
- V případě, že je znám pachatel, je třeba nahlásit věc orgánu sociálně-právní ochrany (byl-li pachatel mladší 18 let) a současně věc předat orgánům činným v trestním řízení.
- Jestliže byla věc uložena na místě k tomu určeném, informuje Policii ČR o případu člen vedení školy.
- V případě, že je znám viník krádeže, a je žákem této školy, vyvodí škola vůči viníkovi sankce, o kterých rozhodne, v souladu se školním řádem, ředitel školy.
- V případě, že se jedná o opakované jednání a viníkem je opakovaně ta stejná osoba, hlásíme OSPOD.

Na škole je pedagogickými pracovníky školy odhalena šikana (psychická, fyzická, smíšená):

Znaky šikanování: záměrnost, opakování, samoúčelnost agrese a nepoměr sil.

Vyšetřování počáteční šikany:

- O situaci je vyrozuměn ředitel školy.
- TU, ŠMP, výchovný poradce, případně další pedagogický pracovník vede rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili (informátory) a s oběťmi.
- Je nutné nalezení vhodných svědků, se kterými se rovněž vede rozhovor, individuální
- nebo konfrontační. Nesmí ale dojít ke konfrontaci oběti a agresorů. Ze všech výslechů je pořízen zápis, který podepíší všichni zúčastnění. Obětem je zajištěna ochrana.
- TU, ŠMP, výchovný poradce, případně další pedagogický pracovník vedou rozhovor s agresory, individuální či konfrontační.
- Po skončení všech dílčích rozhovorů, svolává ředitel školy výchovnou komisi, pokud uzná za vhodné, přizve k jednání i metodika PPP a požádá o odbornou pomoc. Komise se účastní TU, ŠMP, výchovný poradce, popř. další pedagogičtí pracovníci školy. Rozhodnou o řešení situace a sankcích. Jednání se účastní i žák- agresor a jeho rodiče, je jim oznámeno výchovné opatření. Potrestání agresorů je individuální. O sankci rozhodne ředitel školy.
- Individuálně pak proběhne rozhovor s pozvanými rodiči oběti, jsou informováni závěrech školy. Škola se s rodiči domluví na dalších opatřeních.
- Se třídou, kde k šikaně došlo, je třeba nadále pracovat. Oznámí se potrestání viníků, ŠMP zajistí program. Třída je soustavně sledována. Je svolána třídní schůzka.

Vyšetřování pokročilé šikany s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování:

- Překonání šoku pracovníka školy a bezprostřední záchrana oběti. Pracovník školy musí oběti poskytnout nejnutnější pomoc a ochranu.
- Dále je potřeba shromáždit další pracovníky školy a třídu nechat pod dozorem několika lidí, je primárně nutné, zabránit domluvě agresorů na křivé výpovědi.
- Pokračuje pomoc oběti – přivolání lékaře.
- Je informován ředitel školy, ŠMP a výchovný poradce a neprodleně přivolána Policie ČR. Paralelně je navázán kontakt se specialistou na šikanování. Dále jsou informováni rodiče.
- Přivolaná Policie ČR vede vyšetřování, je třeba dbát pokynů Policie ČR, co dělat do jejich příjezdu.
- Je třeba spolupracovat s pedagogicko – psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte.
- Agresoru je třeba zprostředkovat péči pedagogicko – psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků.
- Ředitel školy svolává výchovnou komisi. Výchovné komise probíhají individuálně, není možné konfrontovat oběť a agresora.

- Agresoru je nutné udělit výchovné opatření: napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, podmíněné vyloučení a vyloučení ze studia na SOŠ, snížení známky z chování, převedení do jiné třídy. O sankci rozhodne ředitel školy.
- Ve věci jsou informováni zákonní zástupci nezletilých žáků, či rodiče zletilých žáků, plnící vůči svým dětem vyživovací povinnost. Rodiče agresorů pak o výchovném opatření školy.
- Je nutné, aby rodiče se školou spolupracovali, pokud odmítají, škola žádá o pomoc
- OSPOD.
- Situaci ve skupině je potřeba napravit: ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

Rodiče informují školu o podezření na šikanování:

- Ředitel školy je zodpovědný za odborné vyšetření záležitosti.
- Při řešení šikanování je nutná spolupráce vedení školy, ŠMP, výchovného poradce, TU a dalších pedagogických pracovníků s rodinou oběti.
- Při řešení šikanování škola vždy spolupracuje s: pedagogicko – psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry, orgány sociálně právní ochrany dítěte, při závažnějším případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu, je nutná spolupráce s Policií ČR.

Na škole se vyskytne kyberšikana (šikanování pomocí elektronických prostředků – mobilních telefonů, e-mailů, internetu a digitálních technologií):

- Problém je nutné prokonzultovat s TU, ŠMP, výchovným poradcem, vedením školy a nabídnout oběti kontakt na linku bezpečí.
- Nutná spolupráce ŠMP a TU s odborníkem IT školy.
- TU vyzve oběť, aby si uschovala důkazy kyberšikany (SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, odkazy na webové stránky s problematickým obsahem apod.), doporučí oběti psychologa.
- Pedagogičtí pracovníci se snaží odhalit agresora, postupují ve vyšetřování jako u klasické šikany.
- Pedagogové si zajistí podporu a pomoc externího pracovníka (IT expert, PPP, Policie…).
- Ředitel školy svolává výchovnou komisi. V případě, že rodiče odmítají spolupracovat se školou a odmítají se zúčastňovat výchovných komisí, vyrozumí škola OSPOD
- Informováni jsou rodiče oběti i rodiče kyberagresora, a to individuálně, není možné konfrontovat oběť a agresora.
- Agresora je nutné potrestat: vyloučením nebo podmínečným vyloučením. Rozhodnutí je v kompetenci ředitele školy.
- Po celém prošetření případu je nutné znát konečný verdikt a informace všech zainteresovaných institucí a subjektů (rodiče).
- O výchovném opatření jsou informováni zákonní zástupci nezletilého agresora, či rodiče agresora, plnící vůči svému dítěti vyživovací povinnost.
- Některé případy kyberšikany nespadají do kompetence školy, je vhodné poučit rodiče tom, koho mohou kontaktovat (Policie ČR, OSPOD, PPP, právní zástupce apod.)

Pedagogický pracovník školy vypozoruje u žáka rasistické, xenofobní nebo antisemitské postoje:

- Oznámí danou skutečnost TU a ŠMP, který pozve experty k diskusi s žáky. Za pomoci odborníků se s jedinci pracuje v rámci třídního kolektivu.
- V případě závažných projevů, je potřeba informovat zákonné zástupce nezletilých žáků, či rodiče zletilých žáků, plnících vyživovací povinnost. Následně je informována Policie ČR.

Třídní učitel (či jiný pedagog) se setká s výraznými projevy homofobie (postoje a chování vyjadřující nepřátelství vůči lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou):

- Méně výrazné projevy homofobie může řešit pedagog sám za pomoci ŠMP, či odborníka některé nevládní neziskové organizace.
- V případě závažnějších forem, ŠMP kontaktuje pracovníky PPP. O postupu je
- informováno vedení školy.
- Je-li podezření na spáchání trestného činu, kontaktuje pedagog spolu se ŠMP Policii ČR.

Výskyt neomluvené, či zvýšené omluvené nepřítomnosti žáka, podezření na záškoláctví, žák zanedbává školní docházku:

- Výskyt zvýšené omluvené a výskyt neomluvené absence: postup řešení a sankcí viz školní řád.
- O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje TU VP, který tyto údaje vyhodnocuje. Neomluvenou nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin řeší TU se zákonným zástupcem žáka formou pohovoru, na který je zákonný zástupce pozván doporučeným dopisem. TU o pohovoru provede zápis.
- Pokud má žák víc než 10 neomluvených hodin, svolává ředitel školy školní výchovnou komisi. Podle závažnosti absence žáka se jí zúčastní: ředitel školy, zákonný zástupce, TU, VP, zástupce org. soc.-práv. ochrany dětí, ŠMP. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, všichni zúčastnění jej podepíší. Každý účastník jednání obdrží kopii zápisu. Sankce stanovuje školní řád.
- V případě, že neomluvená absence žáka přesáhne 25 hodin, zašle ředitel školy bezodkladně oznámení o pokračujícím záškoláctví příslušnému orgánu sociálně právní ochrany dětí nebo pověřenému obecnímu úřadu. Jedná se o ohlašovací povinnost.
- Součástí oznámení je např. kopie písemného pozvání zákonných zástupců žáka k návštěvě školy, kopie zápisu z pohovoru, kopie o zápisu jednání výchovné komise apod.).
- V případě, že se záškoláctví opakuje, a pokud už byli zákonní zástupci pravomocným rozhodnutím správního orgánu postiženi pro přestupek podle ustanovení zákona, je třeba už druhé hlášení o zanedbání školní docházky postoupit Policii ČR. Problematika záškoláctví je obsažena přímo v trestním zákoně (trestné činy proti rodině a mládeži).

Ve škole dochází k šíření a distribuci pornografických materiálů, materiálů ohrožujících mravnost dětí a mládeže, rasistických textů, textů s tolerancí násilí apod.:

- V případě, že pracovník školy tyto materiály nalezne nebo spatří u některého z žáků, pak je zabaví a uloží do trezoru.
- Oznámí věc TU, VP, ŠMP a vedení školy společně se dohodnou na dalším postupu.
- Podle okolností, v případě, že je žák zároveň viníkem, oznamují věc zákonným zástupcům nezletilého žáka, či rodičům zletilého žáka, kteří plní vyživovací povinnost.
- Viníka čeká kázeňský postih, podle situace je zváženo postoupení věci Policii ČR. Rozhodnutí je v kompetenci ředitele školy.

Pedagogický pracovník má u některého z žáků podezření na syndrom CAN (syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte):

- Pedagogický pracovník oznámí své podezření TU, který se poradí s VP a ŠMP. Společně tuto skutečnost oznámí řediteli školy. Věc je třeba zkonzultovat s Dětským krizovým centrem, dětským lékařem, informovat orgán sociálně právní ochrany dítěte a Policii ČR. Škola postupuje podle pokynů výše uvedených organizací.
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně – právní ochraně dětí chrání učitele při jeho postupu na ochranu práv dítěte. Je zde přímo vyzýván k tomu, aby, v případě podezření na týrání žáka, kontaktoval odborníky. V případě zákona 359 stačí mít jen podezření.

Použité dokumenty při zpracovávání Krizového plánu:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném
- vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských
- poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže
- (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany
- ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí – žáků ve školských zařízení zřizov. MŠMT č.j. 37 014/2005-25
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování,
- prevenci a postihu záškoláctví č.j. 10 194/2002-14
- Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027
- Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2021
- Úmluva o právech dítěte 104/1991 Sb.
- Školní řád ZŠ a MŠ Těškovice
- Preventivní program ZŠ a MŠ Těškovice

Důležitá telefonní čísla

Linka bezpečí 116 111

Linka pro rodinu a školu 116 000

Národní linka pro odvykání kouření 800 350 000

Hasičský záchranný sbor 150

Zdravotnická záchranná služba 155

Policie České republiky 158

Tísňová linka 112

6. Minimální preventivní program

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

2025/2026

Základní charakteristika školy

A) Název školy: Základní škola a Mateřská škola Těškovice, příspěvková organizace
Sídlo: Těškovice 92, 747 64
IZO: 102 432 074
RED IZO: 600 142 698
Právní forma: příspěvková organizace
IČO 750 27 453
E-mail: reditelka@zsteskovice.cz
Web: http://www.zsteskovice.cz

B) Zřizovatel školy: OÚ Těškovice

C) Ředitel školy:
Mgr. Soňa Jarošová, MBA, reditelka@zsteskovice.cz

D) Školní metodik prevence:
Mgr. Jarmila Králová, jarmila.kralova@zsteskovice.cz

E) Výchovný poradce:
Mgr. Silvie Karešová, silvie.karesova@zsteskovice.cz

F) Další údaje:
Výuka probíhá podle učebních dokumentů:
Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání „S přírodou za poznáním"

Zpracovala: Mgr. Jarmila Králová – Školní metodik prevence

V Těškovicích 1. 9. 2025

1. ÚVOD

Slovo prevence označuje opatření, která se přijímají předem jako včasná obrana nebo ochrana. Dnes rozlišujeme dva základní typy prevence – primární a sekundární. Primární prevence usiluje o to, aby k onemocnění vůbec nedošlo, zatímco sekundární prevence se zaměřuje na situace, kdy již nemoc vznikla, a snaží se o její včasné odhalení a zvládnutí.

Obecně platí, že čím mladší je žák, tím je prevence méně specifická a více zaměřená na celkovou ochranu zdraví. Naopak u starších žáků se prevence více zaměřuje na konkrétní rizikové jevy, jako jsou návykové látky, a zároveň je kladen důraz na aktivní zapojení dětí a dospívajících do preventivních programů.

V našem školním zařízení je důraz kladen především na primární prevenci. A to nejen v rámci výuky, ale také v mimoškolních aktivitách, například ve školní družině. Snažíme se vytvářet takové prostředí, které motivuje žáky ke smysluplnému využití volného času – prostřednictvím zájmových kroužků, rozmanitých činností či praktických aktivit. Žáci 1. až 5. ročníku úzce spolupracují, vzájemně si pomáhají a rozvíjejí své dovednosti i schopnosti.

Základní škola a Mateřská škola Těškovice, příspěvková organizace, patří mezi malotřídní školy v okrese Opava. Jedná se o trojtřídní školu s pěti ročníky a školní družinou. V současnosti školu navštěvuje 44 žáků. Výuku zajišťují čtyři pedagogové a jedna vychovatelka školní družiny.

Činnost základní a mateřské školy je úzce propojena, naším cílem je mj. vést starší žáky k zodpovědnosti a schopnosti postarat se o mladší spolužáky. Děti z MŠ a žáci ZŠ se pravidelně setkávají při různých mimoškolních akcích a společně vystupují na událostech pro zákonné zástupce.

Psychosociální klima školy je pozitivní. Svědčí o tom nejen chování žáků k pedagogům, ale také jejich reakce při hrách a schopnost spolupráce během výuky. K udržení tohoto příznivého prostředí přispívá také Minimální preventivní program, který vytváří podmínky pro smysluplné trávení volného času žáků.

V pedagogickém týmu působí: ředitelka školy Mgr. Soňa Jarošová, MBA, učitelky Mgr. Hana Těhanová, Mgr. Jarmila Králová a Mgr. Silvie Karešová, vychovatelka Bc. Silvie Štalmachová a učitelky mateřské školy Bc. Kateřina Parmová, Pavla Sochorová, Magda Sroková a Jana Neuwirthová.

Se školou úzce spolupracuje také Klub rodičů – SRPŠ, který se aktivně podílí na přípravě a organizaci nejrůznějších akcí pro děti i veřejnost.

Naší snahou je vymezit konkrétní aktivity s ohledem na individuální potřeby žáků. Vytváříme časový harmonogram jednorázových i pravidelných činností, přizpůsobujeme výuku vhodným formám a metodám práce. Spolupracujeme nejen se zákonnými zástupci, ale také s pedagogy a dalšími zainteresovanými osobami uvnitř i vně školy.

Žáky vedeme ke zdravému životnímu stylu, podporujeme rozvoj jejich osobnosti i sociálních dovedností. V rámci pedagogických porad věnujeme prostor sdílení zkušeností, informujeme se o aktuálních preventivních přístupech a sledujeme situaci ve škole z hlediska možných rizik spojených se vznikem sociálně patologických jevů.

2. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU

Zdroje

Na naší škole klademe důraz na úzkou spolupráci a otevřenou komunikaci mezi pedagogy. Pravidelně si předáváme poznatky ze vzdělávacích seminářů, společně připravujeme akce pro žáky v rámci výuky i mimo ni. Škola je otevřeným a přátelským prostorem nejen pro děti, ale i pro širokou veřejnost. Během školních akcí aktivně komunikujeme se zákonnými zástupci, se žáky vedeme v rámci prevence pravidelné rozhovory – jak v běžných vyučovacích hodinách, tak při třídnických hodinách.

Současný stav

Většina žáků základní školy vyrůstá ve stabilním a zdravém rodinném prostředí. Zákonní zástupci projevují zájem o vzdělávání a chování svých dětí i o dění ve škole. Přesto se v ojedinělých případech objevují nedostatky související s nízkou mírou komunikace mezi rodiči a dětmi či s nedostatečným společně tráveným volným časem.

Závažné projevy rizikového chování, jako je užívání návykových látek, šikana nebo záškoláctví, ve škole aktuálně neevidujeme. Naším cílem však zůstává těmto jevům předcházet co nejefektivněji.

Preventivní témata a výchovné otázky řešíme v pravidelných měsíčních třídnických hodinách. Jejich frekvence se může měnit dle aktuálních potřeb konkrétní třídy nebo celé školy. Pravidelně také zveme odborníky z organizací, které se zaměřují na školní preventivní programy.

Snažíme se o maximální zapojení všech zúčastněných prostřednictvím pestré nabídky aktivit – od společných akcí pro rodiče a děti až po zájmové kroužky a jednorázové akce. Účast bývá vysoká, což potvrzuje, že tyto činnosti přispívají nejen ke sblížení dětí a rodičů, ale také ke zlepšení vztahů mezi pedagogy a zákonnými zástupci, a především mezi žáky a jejich učiteli.

Vzdělávání

Pedagogičtí pracovníci se po celý školní rok aktivně zapojují do odborného vzdělávání, a to formou seminářů, webinářů a školení pořádaných specializovanými vzdělávacími institucemi, například Národním pedagogickým institutem (NPI).

V aktuálním školním roce probíhá vzdělávání pedagogického sboru ZŠ i MŠ v rámci Operačního programu Jan Amos Komenský (OP JAK II.).

Do výuky zařazujeme moderní pedagogické metody, jako je skupinová práce, které podporují samostatné vyhledávání informací, rozvoj komunikačních dovedností, spolupráce a schopnost obhajovat své názory. Současně vedeme žáky k toleranci, respektu a naslouchání druhým.

Během školního roku probíhají preventivní školení pro všechny zaměstnance – např. školení BOZP, GDPR nebo poskytnutí první pomoci.

Pedagogové jsou seznámeni s postupy v případě výskytu rizikového chování. Znají Školní řád, který obsahuje pravidla pro situace, jako je nalezení nebo podezření na užití návykové látky. Řídí se rovněž Metodickým pokynem MŠMT k řešení šikany a v případě potřeby také Metodickým doporučením k primární prevenci rizikového chování dětí a mládeže.

3. CÍLE MINIMÁLNÍHO PREVENTIVNÍHO PROGRAMU

Cíle primární prevence

Prevence rizikového chování u dětí a mládeže se v tomto školním roce zaměřuje především na aktivity v oblastech prevence:

a) užívání návykových látek, alkoholu, tabákových a nikotinových výrobků, anabolik, medikamentů a dalších látek,

b) rizikové chování v dopravě,
c) poruchy příjmu potravy,
d) násilí, šikanování, kyberšikana,
e) týrání a zneužívání dětí v rodině, domácí násilí,
f) homofobie – nepřátelství vůči lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou,
g) extremismus – xenofobie, rasismus, intolerance a antisemitismus,
h) vandalismus,
i) záškoláctví,
j) krádeže,
k) formy násilného chování – kriminalita, delikvence, vandalismu,
l) netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling),
m) sebepoškozování,
n) nová náboženská hnutí, sekty,
o) rizikové sexuální chování,
p) subkultury, hazardní hraní,
q) PAS.
r) psychické krize,
s) sebevraždy.

Další cíle:

a) Dobrá informovanost všech žáků školy v oblasti rizikového chování.
b) Systematická výuka a výchova žáků ke zdravému životnímu stylu.
c) Vytvoření dostatečného zázemí k trávení volného času v prostorách školy.
d) Podpora vlastních aktivit žáků a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností.
e) Začleňování méně průbojných žáků do kolektivu, odstranění nevhodného chování mezi žáky.
f) Zapojení celého pedagogického sboru školy do systému prevence.
g) Aktivní spolupráce s rodiči žáků, otevřenost vůči veřejnosti.

TEMATICKÉ OBLASTI, FORMY A METODY VYUŽITÍ MINIMÁLNÍHO PREVENTIVNÍHO PROGRAMU

Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny

Konkrétní aktivity podporující primární prevenci:

- výchova k odpovědnosti za zdraví své i ostatních – vytváření eticky hodnotných postojů a způsobů chování
- akce zaměřené na zvyšování právního povědomí (využití nabídek různých druhů spolupráce s Policií ČR a městskou policií)
- zaměření pozornosti na projekty prevence drogových závislostí, konzumace alkoholu, vandalismu, rasismu, násilí, komerčního sexuálního zneužívání apod.
- na základně průzkumu zaměřeného na zneužívání návykových látek věnovat i nadále zvýšenou pozornost prevenci kouření. Pokračovat v osvětě v rámci výuky v předmětech Prvouky a Přírodovědy, třídnických hodinách atd.
- dovednost volby správné životosprávy – poruchy příjmu potravy – mentální anorexie a bulimie (blok v rámci hodin ČaS, videoprojekce)
- přednášky, besedy a pořady věnované sexuální výchově a prevenci AIDS (absolvování vybraných pořadů dle nabídky na základě zkušeností s jejich úrovní z minulých let.)
- akce zaměřené na práci s národnostními menšinami směřující k potlačení rasismu a xenofobie
- zvyšování příznivého klimatu ve třídních kolektivech formou organizování výletů, exkurzí, pobytů v přírodě, lyžařského výcvikového kurzu atd.
- organizování akcí směřujících k oživení klimatu ve škole a zábavnou formou zpříjemnění školního prostředí (tematické dny, celoroční projekty, sportovní akce atd.)
- široká nabídka volnočasových aktivit
- účast v soutěžích
- environmentální výchova (návštěva spalovny odpadů, výukové programy v rámci přírodovědné stanice, zapojení do vyhlášených ekologických soutěží apod.)

Aktivity zaměřené na rodiče a veřejnost:

- seznámení rodičů s MPP v rámci třídních schůzek
- nabídka konzultačních hodin třídních učitelů, výchovného poradce, školního metodika prevence
- nabídka propagačních materiálů o návykových látkách
- seznámení rodičů s postupem školy v případě problémů žáků s návykovými látkami
- na třídních schůzkách hovořit o nebezpečí návykových látek zejména u starších žáků

Ke zjištění aktuálního stavu rizikového chování ve škole jsou využívány dotazníky, práce třídních učitelů, podněty dětí, žáků studentů a školní samosprávy, schránka důvěry, třídnické hodiny, hodiny předmětů

výchovného charakteru. Zjišťování je průběžné, v případě potřeby je přizvána pracovnice PPP nebo pracovník K – centra.

Tematické oblasti, formy a metody v jednotlivých třídách

1. třída

- osobní bezpečí – bezpečné chování v různém prostředí
- cesta do školy
- základní zásady mezilidské komunikace
- vztahy v dětském kolektivu
- každý člověk je jiný
- základní hygienické návyky, péče o naše tělo, předcházení nemocem a úrazům
- využití volného času
- rodina jako bezpečné místo

2. třída

- cesta do školy – předcházení rizikovým situacím
- lidské tělo
- zdraví a jeho ochrana
- nemoc, zacházení s léky
- režim dne
- domov
- soužití lidí a jejich chování
- práva dítěte
- dopravní výchova
- bezpečný internet
- ochrana osobních údajů

3. třída

- pojmy z oblasti prevence, sexuální výchovy a drogové závislosti
- zdraví a jeho ochrana
- lidé kolem nás, multikulturní výchova
- využívání volného času
- ochrana proti obtěžování cizí osobou

- rodina, její funkce, problémy v rodině
- bezpečný internet
- ochrana osobních údajů
- dopravní výchova

4. třída

- lidské tělo, odlišnost mezi pohlavími
- základy první pomoci
- životospráva a důsledky nevhodných návyků
- využívání volného času
- pojmy drogová závislost a sexuální výchova
- vztahy v dětském kolektivu
- komunikace v rodině a mezi lidmi
- práva dítěte
- bezpečný internet
- ochrana osobních údajů
- dopravní výchova

5. třída

- domov, rodina, důvěra, vztahy
- asertivní chování při ochraně sebe sama
- právo říct "NE"
- léčivé a návykové látky
- vztahy v dětském kolektivu
- komunikace
- poznatky o negativních vlivech tabáku a alkoholu
- puberta
- sexuální chování (*pocity, představy, touhy, láska a její projevy)*
- nebezpečí při komunikaci s cizími osobami
- bezpečný internet – základní způsoby komunikace, ochrana dat, kyberšikana
- ochrana osobních údajů

Po absolvování 1. stupně ZŠ by měli žáci:

- definovat rodinu jako zázemí a útočiště
- zvládat rozdíly v komunikaci se svými vrstevníky a dospělými
- mít základní sociální dovednosti
- umět se chránit před cizími lidmi
- mít základní zdravotní návyky
- umět si správně zorganizovat svůj volný čas
- znát informace o alkoholu, tabáku a dalších návykových látkách
- znát rizika užívání návykových látek
- znát základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky – znát bezpečnost a rizika silničního provozu a poskytnutí první pomoci

Témata budou realizována v průběhu celého školního roku ve vyučovacích předmětech prvouka, přírodověda, vlastivěda, výtvarná výchova a výtvarné soutěže, tělesná výchova. Zařazení jednotlivých témat do výuky je na volbě učitele vyučovaných předmětů, stejně tak výběr vhodných metod a forem.

Volnočasové aktivity

Žákům je umožněno v době mimo vyučování navštěvovat následující kroužky. Jejich rozmanitost je důkazem možnosti vhodně a prakticky využít svůj volný čas.

NÁZEV	DEN	ČAS	LEKTOR
Badatelský kroužek	Čt	13:15 – 14:00	Mgr. Silvie Karešová
Čtenářský klub	Út	13:00 – 14:30	Mgr. Soňa Jarošová, MBA
Matematická gramotnost	Út	13:00 – 14:30	Mgr. Jarmila Králová
Atletika mladší žáci	Po	12:30 – 13:15	Mgr. Hana Těhanová
Atletika starší žáci	Pá	13:05 – 13:50	Mgr. Hana Těhanová
Kuchařská školička (ŠD)	St	13:15 – 14:00	Bc. Silvie Štalmachová
Přírodovědný kroužek (ŠD)	Pá	14:00 – 14:45	Bc. Silvie Štalmachová

Preventivní programy

Programy všeobecné primární prevence jsou zaměřeny na běžnou populaci žáků bez zvláštního dělení podle rizikovosti. Ve školním roce 2025/2026 budou realizovány pedagogy školy a nestátními neziskovými organizacemi.

- Plavecký výcvik
- Lyžařský kurz
- Dopravní výchova
- První pomoc v přírodě
- Protipožární prevence

Vzdělávací akce pro žáky

Vzdělávací akce se uskutečňují v průběhu školního roku v dopoledních hodinách.

Září	Slavnostní zahájení školního roku
	Hravá věda – výukový program
	Podzimní turistický pochod
Listopad	Návštěva výrobního družstva Slezská tvorba v Opavě
	Za oponou – hudební představení
Prosinec	Mikulášská besídka
	Vánoce ve škole
Leden	Recitátor – školní a meziškolní kolo recitační soutěže
	Páťácký den a turnaj ve vybíjené
Březen	Kdo z nás píše nejkrásněji – soutěž v krasopisu
Duben	Velikonoční zvyky a tradice
	Ukliďme Česko
	Pálení čarodějnic
Květen	Školní kolo Atletického pětiboje
Červen	Atletický pětiboj – atletická soutěž mezi pěti školami
	Olympijský běh
	Školní výlet
	Slavnostní rozloučení se školním rokem 2025/2026

Projektové dny – Polytechnická výchova, Zdravověda a první pomoc v přírodě, Cestujeme časem, Wellbeing

Celoroční projekt – Olympijský víceboj

Celoroční projekt – Putování za kamarády do základní školy

Celoroční projekt – Mléko do škol

Celoroční projekt – Ovoce a zelenina do škol

Jednorázové akce pro zákonné zástupce a jejich děti

Základní škola a Mateřská škola Těškovice ve spojení se zákonnými zástupci a obcí Těškovice každoročně připravuje akce, soutěže i zábavné dny pro děti a širokou veřejnost.

Září	Slavnostní zahájení školního roku
Prosinec	Den pro předškoláky
Březen	Den otevřených dveří se vstupem do výuky
Duben	Pálení čarodějnic
	Jarní soutěž rodinných týmů
Červen	Slavnostní ukončení školního roku

Environmentální výchova

Hlavním cílem environmentální výchovy je odpovědné environmentální chování, tj. takové chování, kdy lidé berou při svém rozhodování v potaz dopady možných řešení na životní prostředí a zapojují se do aktivit určených ke zvýšení kvality životního prostředí a kvality života. Úkolem environmentální výchovy pak je vybavit k tomuto cíli žáky odpovídajícími znalostmi, dovednostmi a motivací.

Měsíc	**Téma**	**Měsíc**	**Téma**
Září	Hravá věda	Únor	Semínko a jeho cesta
Říjen	Den stromů	Březen	Velikonoce – zvyky a tradice
Listopad	Exkurze do výrobny baněk	Duben	Ukliďme Těškovice
Prosinec	Vánoční jiskření	Květen	Slunce a energie života (Mezinárodní den slunce)
Leden	Beseda s myslivcem, zahrádkáři	Červen	Život v půdě

JINÉ ORGANIZACE

Klub rodičů – celoročně spolupracujeme s rodiči na přípravě několika programů pro žáky ZŠ, děti MŠ i pro širokou veřejnost

Spolupráce s okolními školami – spolupracujeme s malotřídními školami Olbramice, Zbyslavice, Kyjovice, Pustá Polom, Bravantice, Skřípov. Každý rok v měsíci červnu se organizuje atletický pětiboj malotřídních škol. Zapojujeme se také do meziškolních soutěží ve sportu a v recitaci.

4. MATERIÁLNÍ ZÁZEMÍ A PROPAGACE ŠKOLY

O každé školní a mimoškolní akci informujeme zákonné zástupce a veřejnost nejen formou plakátů či pozvánek, ale také na našich webových stránkách, na kterých najdou zákonní zástupci množství informací, týkající se života v naší ZŠ a MŠ.
K propagaci a sdělování informací zákonným zástupcům a veřejnosti dále slouží zasklená vitrína, umístěná na budově základní školy a na budově mateřské školy.

5. ROZPOČET MPP NA ŠKOLNÍ ROK

Preventivní aktivity a akce budou hrazeny z rozpočtu školy (např. nákup materiálu), dále z příspěvků ze Spolku rodičů (např. doprava) nebo z příspěvků od zákonných zástupců žáků (úhrada preventivních programů od externích organizací).

6. KONTAKTY S JINÝM ORGANIZACEMI

Pedagogicko-psychologická poradna, Rybí trh 177-8, Opava
Okresní metodik prevence, Mgr. Lucie Šimečková, Rybí trh 177-8, Opava
Krajský metodik prevence, Mgr. Andrea Matějková, Ostrava
OSPOD, sociální práce, Krnovská 71 C, Opava
Policie ČR, Oddělení prevence, Hrnčířská 22, Opava
DDM Bílovec, Tovární 6, Bílovec

7. MONITORING A EVALUACE

Celkovou efektivitu a úspěch našeho minimálního preventivního programu budeme sledovat především v chování našich žáků k sobě navzájem, v chování k učitelům a všem zaměstnancům školy, dále v schopnosti žáků řešit problémy nenásilnou formou, v dovednosti říct ne špatným vlivům jiných lidí a okolí.

Výsledky budou zaznamenávány a vyhodnocovány. K měření efektivity programu bude použito: dotazníková šetření, jednání na pedagogických radách, záznamů učitelů (zápisy z jednání s žáky i se zákonnými zástupci). Hodnocení vytvořeného MPP proběhne v červnu, na metodickém setkání pedagogů ZŠ. ŠMP vyplní výkaz preventivních aktivit SEPA.

Důležitým bodem našeho programu je schopnost přijmout člověka, který je jakýmkoli způsobem handicapovaný a také mu projevit uznání a pomoc, když ji potřebuje. Výsledkem našich snah jsou děti – osobnosti, které umí říct svůj názor a současně jsou tolerantní k názoru druhých, umějí spolupracovat mezi sebou navzájem, dokážou vhodně a efektivně využít svůj volný čas a dávají přednost zdravému způsobu života před škodlivými a návykovými látkami.

Hlavním měřítkem úspěchu našich akcí pro zákonné zástupce a veřejnost je široká a věkově rozmanitá účast na našich akcích a zábavných programech, a především dobrá spolupráce mezi zaměstnanci a zákonnými zástupci žáků.

8. Závěr

Minimální preventivní program je vždy vypracován na příslušný rok a je součástí výchovně vzdělávacího programu školy. MPP pokračuje a navazuje na předcházející roky. Odráží specifika regionu a školy. Vždy vychází z aktuální situace ve škole a hodnotí průběh období předchozího školního roku. Snahou je, aby žáci získali řadu znalostí, ale také dovedností v oblasti prevence sociálně patologických jevů. Za důležité považujeme neustálé posilování a prohlubování spolupráce školy se zákonnými zástupci a širší veřejností. MPP vypracovává školní metodička prevence v úzké spolupráci s ostatními pedagogickými pracovníky a vedením školy. Školní metodička prevence je nejen osobou, která iniciuje a vypracovává MPP, ale také se podílí na jeho koordinaci, vypracovává preventivní strategii školy a závěrečnou hodnotící zprávu. I nadále bude pokračovat školení pedagogů a pracovníků ŠPP dle možností školy a aktuálních nabídek.

Přehled vybraných platných předpisů pro oblast prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže

Úmluva o právech dítěte

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Legislativní předpisy

● Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

○ Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, novela vyhlášky 197/2016 Sb.

○ Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů

○ Vyhláška č. 364/2005 Sb., o vedení dokumentace škol a školských zařízení a školní matriky a o předávání údajů z dokumentace škol a školských zařízení a ze školní matriky (vyhláška o dokumentaci škol a školských zařízení), ve znění pozdějších předpisů

○ Vyhláška č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy, ve znění pozdějších předpisů

○ Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů

○ Vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů

○ Vyhláška č. 64/2005 Sb. o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, ve znění pozdějších předpisů

○ Vyhláška č. 282/2016 Sb. o požadavcích na potraviny, pro které je přípustná reklama a které lze nabízet k prodeji a prodávat ve školách a školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisu

● Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších předpisů

○ Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů

● Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
○ Vyhláška č. 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů

○ Vyhláška č. 458/2005 Sb., kterou se upravují podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče

Odkaz na zákony, vyhlášky MŠMT:
www.msmt.cz (*ministerstvo → legislativa → zákony, vyhlášky aj.*)

Odkaz na právní výklady legislativy MŠMT:
http://www.msmt.cz/dokumenty/pravni-vyklad msmt?highlightWords=pr%C3%A1vn%C3%AD+v%C3%BDklady

Vnitroresortní předpisy a dokumenty

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21291/2010-28, všech 23 příloh vydaných a pozměněných v r. 2015–23.

Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování ve školách a školských zařízeních, č. j.: MSMT-21149/2016

Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č.j.: 14 423/1999-22 (Věstník MŠMT sešit 5/1999)

Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví, č. j. MSMT-780/2024-1

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j. 37 014/2005-25

Metodické doporučení k bezpečnosti žáků a studentů ve školách a školských zařízeních: Minimální standard bezpečnosti, č.j.: 1981/2015-1

Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným programem (IVýP) v rámci řešení rizikového chování žáků, č.j. MSMT-43301/2013

Metodické doporučení ke zřízení funkce asistenta pedagoga, Čj.: MSMT-7502/2015

Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, č.j.:25884/2003-24

Využití právních opatření při řešení problémového chování žáků na školách, MŠMT, únor 2014

Pomůcka pro ředitele škol při tvorbě školního řádu., č.j.MSMT-10862/2015

Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu, č.j.: 11 691/2004-24 Metodický pokyn k

upřesňující podmínky činnosti středisek výchovné péče, č.j.MSMT-7742007-24

Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů, ve znění nařízení vlády č. 239/2015 Sb.

Odkaz na metodické pokyny MŠMT:
http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/strategie-a-koncepce-ap-msmt

Strategie

Národní strategie primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže v působnosti ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2019–2027
http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/strategie-a-koncepce-ap-msmt

Akční plán realizace strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2023–2025
file:///C:/Users/simluc/Downloads/Ak%C4%8Dn%C3%AD%20pl%C3%A1n%20PPRCH%2023-25.pdf

Strategie prevence rizikového chování u dětí a mládeže v Moravskoslezském kraji na období 2019–2027
https://www.msk.cz/assets/temata/skolstvi/strategie-primarni-prevence-moravskoslezsky-kraj 2019-2027_nahled_web_1.pdf

Národní akční plán pro duševní zdraví 2020–2030
https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/2020/01/N%C3%A1rodn%C3%AD-ak%C4%8Dn%C3%AD pl%C3%A1n-pro-du%C5%A1evn%C3%AD-zdrav%C3%AD-2020-2030.pdf

Národní strategie protidrogové politiky na období 2010–2018
http://www.vlada.cz/assets/ppov/protidrogova-politika/strategie_web.pdf

Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027
https://www.vlada.cz/assets/ppov/protidrogova-politika/strategie-a-plany/Narodni_strategie_2019-2027_fin.pdf

Strategie protidrogové politiky Moravskoslezského kraje na období 2015–2020 http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/socialni_oblast/strategie-markova-2015- 2020_1.pdf

Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022–2027
https://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-leta-2022-az 2027.aspx

Národní strategie prevence násilí na dětech v České republice na období 2008–2018
https://www.vlada.cz/scripts/file.php?id=61422

Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v České republice na období 2023–2027
https://www.mzcr.cz/narodni-program-reseni-problematiky-hiv-aids-v-ceske-republice-na-obdobi 2023-2027/

Zdraví 2020 - Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí 2020
https://www.mzcr.cz/zdravi-2020-narodni-strategie-ochrany-a-podpory-zdravi-a-prevence-nemoci 2/
Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019–2023
https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dz-cr 20192023?highlightWords=dlouhodob%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje 2020–2024
Dlouhodobý záměr (msk.cz)

Přehled předpisů převzat z materiálu Mgr. Lucie Šimečkové, metodika prevence v Pedagogicko-psychologické poradně Opava, 2023

7. Sebevražedné chování

Sebevražda nebývá jednorázovou záležitostí, jde o dlouhodobý proces s určitým vývojem, který zahrnuje širokou škálu sebevražedného jednání. Člověk má sebevražedné myšlenky, které se mohou prohlubovat do sebevražedných tendencí, promýšlení plánu, jak si vzít život, až k samotnému rozhodnutí život ukončit (sebevražedný pokus, sebevražda). Ve většině případů se nedá říct, že by sebevražda byla zapříčiněna jediným důvodem, ale spíše jde o jejich kombinaci. Na pozadí většinou figurují určité rizikové faktory, které mohou pak být zesíleny náročnou vnější událostí.

U dospívajících se mohou objevovat také impulzivní sebevraždy způsobené např. rozchodem, neúnosnou či vyhrocenou situací doma nebo pokusy o sebevraždy, kde není ani tak cíl zemřít, jakožto spíše volání o pomoc. Ani takové chování nelze brát na lehkou váhu, protože stále ukazuje na skrytou bolest či trápení, které daný jedinec v onen moment neumí vyjádřit jiným způsobem. Obecně mají mladiství častěji sebevražedné myšlenky než dospělí, jsou impulzivnější a snadněji ovlivnitelní médii (např. způsobem, jakým média podávají zprávy o sebevraždě) a vyskytuje se zde více pokusů o sebevraždu než u dospělé populace. Mladiství také dokážou méně odhadnout letalitu pokusu o sebevraždu či záměrného sebepoškození než dospělí.

Formy sebevražedného chování

zahrnují širokou škálu projevů, kam patří úvahy o sebevraždě, myšlenky na sebevraždu, její plánování, pokus o sebevraždu a dokonaná sebevražda.

Sebevražda – vědomé a úmyslné ukončení života jedince vlastní rukou.

Pokus o sebevraždu – vědomý akt s úmyslem zemřít bez letálního konce (v některých případech může jít o volání o pomoc).

Sebevražedné tendence – chování zahrnující počáteční úvahy o sebevraždě až po rozhodnutí o realizaci sebevražedného úmyslu, objevuje se zde postupné budování plánu, jak ukončit svůj život, který nabírá konkrétní obrysy (člověk např. má promyšleno, kdy, kde a jak sebevraždou zemře).

Sebevražedné myšlenky – jsou definovány jako vlastní myšlenky obsahující suicidální orientované chování, jsou intenzivní, těžko odklonitelné, nutkavé a jedinec se jimi zabývá převážnou část svého času, mohou se projevovat verbálně i neverbálně.

Sebezabití – zabití vlastní rukou, u něhož ale na rozdíl od sebevraždy chybí vědomý úmysl zemřít. Jde o chování, které bývá zapříčiněno vážným duševním onemocněním (např. jedinec má bludy, které ho děsí a před kterými se snaží zachránit, může mít např. pocit, že ho někdo pronásleduje a snaží se mu utéct, proto skočí z okna).

Bilanční sebevražda – jedná se o předem velmi podrobně naplánovaný a racionálně podložený čin, který je často promýšlen dlouhodobě, do detailu a v soukromí.

Rozšířená sebevražda – jde o méně obvyklý jev, ve kterém se na suicidálním jednání ne/dobrovolně podílí více osob (např. rodič a děti).

Postvence – intervence po sebevraždě, zaměřuje se na pozůstalé po lidech, kteří ukončili svůj život sebevraždou a působí jako sekundární prevence dalších sebevražd.

Nákaza sebevraždou – proces, při kterém přímá či nepřímá znalost jedné sebevraždy usnadňuje provedení další sebevraždy.

Rizikové faktory

Jedná se o faktory, které zvyšují riziko sebevražedného jednání. Jejich přítomnost nemusí nutně vést k sebevražednému chování, nicméně z hlediska prevence sebevražd je důležitá jejich znalost.

<u>Na individuální úrovni se nejčastěji jedná o:</u>

- předchozí pokus o sebevraždu či sebevražedné myšlenky
- zne/užívání alkoholu či jiných návykových látek
- duševní onemocnění (zejména deprese či schizofrenie)
- chronická úzkost
- nízké sebehodnocení
- nízká schopnost regulovat emoce
- nedůvěra v sebe samého
- nízká schopnost zvládat zátěž
- impulzivita
- sebepoškozování
- neheterosexuální orientace (LGBTQ+)
- dlouhodobé tělesné onemocnění
- pocity izolace či nedostatku sociální podpory
- nápodoba v chování
- neúspěchy ve školním prostředí

Na úrovni rodiny, školy a vztahů:

● sebevražda v rodině (či blízkém vztahovém okolí)

● duševní onemocnění v rodině

● dysfunkční rodinné zázemí

● traumatické zkušenosti (např. zneužívání, týrání)

● konflikty ve vztazích, disharmonické vztahy či ztráty vztahů

● šikana

Na úrovni společnosti:

● dostupnost prostředků k provedení sebevraždy

● role médií (např. nevhodné reportování o sebevraždě)

● stigma (např. lidí s duševním onemocněním)

● diskriminace (např. menšin)

● nedávné sebevraždy v blízkém okolí (např. v obci, ve škole)

Je potřeba pamatovat, že sebevražda má vždy několik příčin. Jeden rizikový faktor sám o sobě nemusí znamenat riziko sebevražedného chování. Ukazuje se také, že jedinci, kteří se sebepoškozují, jsou ve větším riziku sebevražedného chování. Neznamená to ale, že by se sebevražedné chování objevilo u všech dětí a dospívajících, kteří se sebepoškozují.

Protektivní faktory

Jedná se o faktory, které snižují riziko sebevražedného jednání a které vyvažují faktory

rizikové.

Na individuální úrovni sem patří:

● odolnost vůči stresorům

● dobrá emoční regulace

● schopnost pozitivního přístupu k problémům

● zdravé sebevědomí

● zážitky úspěchu

● sebedůvěra

● pozitivní aktivity (kde žák něčeho dosahuje, někde je mu dobře, dává mu to smysl...)

● úspěch ve škole

● ochota vyhledat pomoc

● pocity zapojení do kolektivu, sounáležitosti

Na úrovni rodiny, školy a vztahů:

● silné a zdravé vztahy

● podpora rodiny a přátel

● zdravé modely chování dospělých

● pozitivní atmosféra ve třídě/ škole

Na úrovni společnosti:

● zájem dospělých (např. doktorů, trenérů...)

● dostupnost péče.

Varovné signály aneb jak to může vypadat, pokud žák pomýšlí na sebevraždu

Jedinec, který přemýšlí o sebevraždě, často zažívá nesnesitelnou psychickou bolest, ze které se snaží uniknout. Projevy sebevražedného jednání mohou být u dětí a dospívajících jiné než u dospělých. Obvykle je možné si všimnout změn v chování, prožívání a v tom, co nám žáci přímo a nepřímo říkají. U jedince, který o sebevraždě přemýšlí, nemusí být vůbec přítomny všechny varovné signály, mohou se objevovat v různé kombinaci. Zásadním varovným znakem je, když se žák začne projevovat významně jinak, než tomu bylo doposud.

Změny v chování:

● samotářství, vyhýbání se kamarádům či oblíbeným činnostem

● potíže se soustředěním

● zhoršený školní prospěch

● rizikové chování (např. užívání návykových látek)

● změna chuti k jídlu

● potíže se spánkem (např. polehávání či pospávání v hodinách)

● potíže ve vztazích

● zanedbávání svého vzhledu

● sebepoškozování

● zabývání se myšlenkami na sebevraždu či ukončení života

● vyhledávání informací o sebevraždě, shromažďování prostředků k vykonání sebevraždy (např. lano, léky)

● rozdávání osobních věcí

V prožívání:

● náhlé změny nálad

● dlouhodobý smutek, plačtivost

● zvýšená úzkostnost

● podrážděnost, výbuchy vzteku

● vyčerpanost, apatie, pasivita

● nízké sebehodnocení a sebedůvěra

V komunikaci:

● ne/ přímé vyjádření, že chce zemřít

○ *Přál/a bych si být mrtvá. Nechci žít. Kéž bych se nikdy nenarodil/a.*

● vyjádření beznaděje

○ *Nic nemá smysl. Můj život nemá smysl.*

● vyjádření toho, že je všem na obtíž

○ *Kdybych tu nebyl/a, nikomu bych nechyběl/a.*

● psaní deníku či básní, ve kterých se objevuje téma smrti či sebevraždy

● loučení se s ostatními, dopisy na rozloučenou

Není pravda, že kdo o sebevraždě mluví, ten ji nespáchá.

Realita: Kdo o sebevraždě mluví, pravděpodobně o ní přemýšlí, zejména když o ní mluví opakovaně a ve spojení s dalšími varovnými příznaky. Je důležité o sebevraždě otevřeně mluvit.

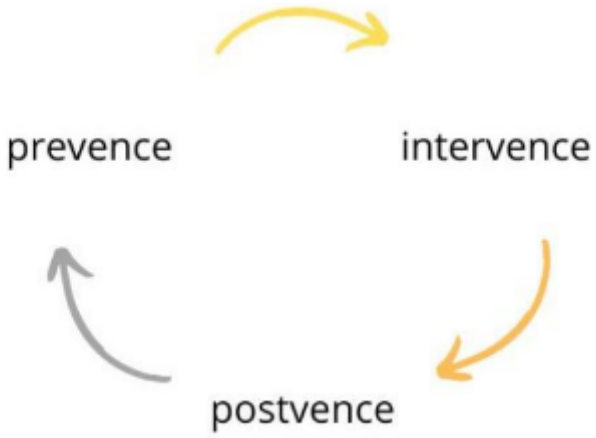
Zvýšená opatrnost je na místě i ve chvíli, kdy žák, který projevoval známky sebevražedného chování, se náhle zdá být šťastným a sebevražedné myšlenky popírá. Většina lidí si oddechne a spustí dotyčného ze zřetele, ale může to naopak znamenat, že se jedinec rozhodl ukončit svůj život ke konkrétnímu dni, čímž došlo k paradoxní úlevě.

Všechny varovné příznaky je potřeba brát vážně!

Role školy

Sebevražedné jednání je velmi komplexní záležitostí a při jeho výskytu by se škola měla na řešení aktivně podílet. Zapojením všech zúčastněných stran se daří situaci rychleji rozklíčovat a zajistit vhodnou pomoc. Myšlenky na sebevraždu či sebevražedné jednání ovlivňují duševní zdraví žáků, což dále ovlivňuje jejich školní výkon. Sebevražda také negativně ovlivňuje celé školní společenství.

Bývá užitečné se na tematiku sebevražednosti dívat komplexně za pomoci 3 úrovní:

Prevence

Téma sebevražednosti začíná právě zde. Prevence sebevražednosti se odehrává na úrovni komunity, zdravotního systému a školy. Jedná se o procesy, které ovlivňují duševní pohodu žáků i učitelů dávno předtím, než nastane jakékoli sebevražedné jednání.

<u>Na úrovni školy jde v prevenci sebevražednosti o několik principů:</u>

● téma duševního zdraví není tabu – mluví se o něm, ve škole jsou zařazeny programy podporující duševní pohodu žáků, besedy či dny duševního zdraví, téma se zařazuje napříč předměty (např. před testem se žáci mohou učit hlubokému dýchání, aby se zklidnili a lépe soustředili)

● pozitivní klima a atmosféra – škola má být bezpečným místem, které je přijímající a otevřené

● dostupnost informací – ve škole jsou dostupné informace o možné pomoci (např. formou letáčků na nástěnkách), zároveň škola disponuje kontakty na odborníky v oblasti péče o duševní zdraví ve svém kraji (s tím může pomoci místní pedagogicko-psychologická poradna)

● funkční školní poradenské pracoviště (ŠPP) - poskytuje podporu nejen individuálně žákům (či pedagogům), kteří mají potíže se svým duševním zdravím či prožívají těžkou životní situaci, ale může průběžně zvyšovat duševní gramotnost žáků např. skrze zmíněné programy, besedy či dny o duševním zdraví.

● podpora učitelů – jde o podporu ze strany vedení (např. laskavý přístup, zdravé vztahy na pracovišti, příjemná atmosféra a pracovní kolektiv), ale i to, že jsou učitelé podporováni v tématu duševního zdraví např. formou na míru vybraného vzdělávání či supervizí, které spolu s pravidelnou psychohygienou fungují jako dobrá prevence vyhoření

● přístup učitelů – učitelé jsou všímaví ke svým žákům, zavádějí téma duševního zdraví do své výuky, znají varovné signály sebevražedného jednání, umějí identifikovat žáka v riziku sebevražedného chování a vědí, jaké jsou případné další.

Intervence

Intervence v oblasti sebevražedného jednání znamenají zavedené postupy, co dělat, když se sebevražedné jednání objeví. Takové postupy umožní pedagogům jednat vhodně a efektivně. Pokud má škola vytvořené interní (krizové) plány, je nutné, aby všechny zaměstnance s nimi seznámila, případně je vyškolila.

Role pedagoga

Žáci ve škole tráví značnou část svého dne, čímž se škola stává místem, kde je možné odhalit, pokud se u žáka začne objevovat psychická nepohoda či sebevražedné jednání. Pedagog může být nejvýznamnější dospělou osobou v životě žáka, který k němu může chovat velkou důvěru, aniž by o tom pedagog věděl. Pokud se žák svěří pedagogovi se svými sebevražednými myšlenkami, přímo si tím říká o pomoc.

<u>Pedagog by měl:</u>

● být všímavý a podpůrný

● znát varovné signály, které mu pomohou identifikovat ohroženého žáka

● mít osvojený způsob vhodné komunikace při výskytu tématu sebevraždy

● vědět, na koho se dále obrátit, jaké jsou možné další kroky

● pracovat v týmu, téma sebevraždy by nikdy neměl řešit pedagog sám

● pečovat i o své duševní zdraví a věnovat se psychohygieně

Úkolem pedagoga je **rozpoznat žáka v ohrožení a přesunout jej v systému péče dále.**

X

Úkolem pedagoga není diagnostikovat žáka, poskytovat či nahrazovat odbornou péči.

Intervence pedagoga se dají rozdělit do 3 situací dle akutnosti sebevražedného jednání:

● mírné riziko – žák má myšlenky na sebevraždu

● střední až vysoké riziko – žák má sebevražedné tendence

● akutní riziko – žák se pokusil o sebevraždu na půdě školy

Mírné riziko

Jedná se o situace, kdy jsou u žáka přítomny sebevražedné myšlenky. Pedagog se o situaci dozvídá obvykle jedním z těchto způsobů:

● žák se sám svěří

● někdo jiný pedagogovi svěří tyto informace či podezření (např. spolužáci)

● pedagog si všimne varovných signálů.

Střední až vysoké riziko – suicidální tendence

Žák, u kterého se objevují sebevražedné tendence, je ve středním až vysokém riziku dle toho, jak specifické detaily o sebevraždě má naplánované, zda má přístup k prostředkům sebevraždy, zda se u něj objevují rizikové faktory, jakou má historii, zda je impulzivní atd. Ve chvíli, kdy má žák naplánovaný způsob, místo a datum sebevraždy, je ve vysokém riziku a v dané situaci je vhodné učinit následující kroky:

● jeden pedagog zůstává s žákem a nenechává ho o samotě (ideální je, když je pedagog stejného pohlaví jako žák, aby s ním případně mohl i na toaletu)

● vhodný je podpůrný empatický rozhovor

● vysvětlit, že budou kontaktováni jeho zákonní zástupci

● zavolat si na pomoc další dospělou osobu, která pomůže situaci řešit a která volá zákonným zástupcům a informuje je o situaci a domlouvá se na dalších krocích (včetně příjezdu do školy)

● předat zákonným zástupcům kontakty na odbornou pomoc v kraji

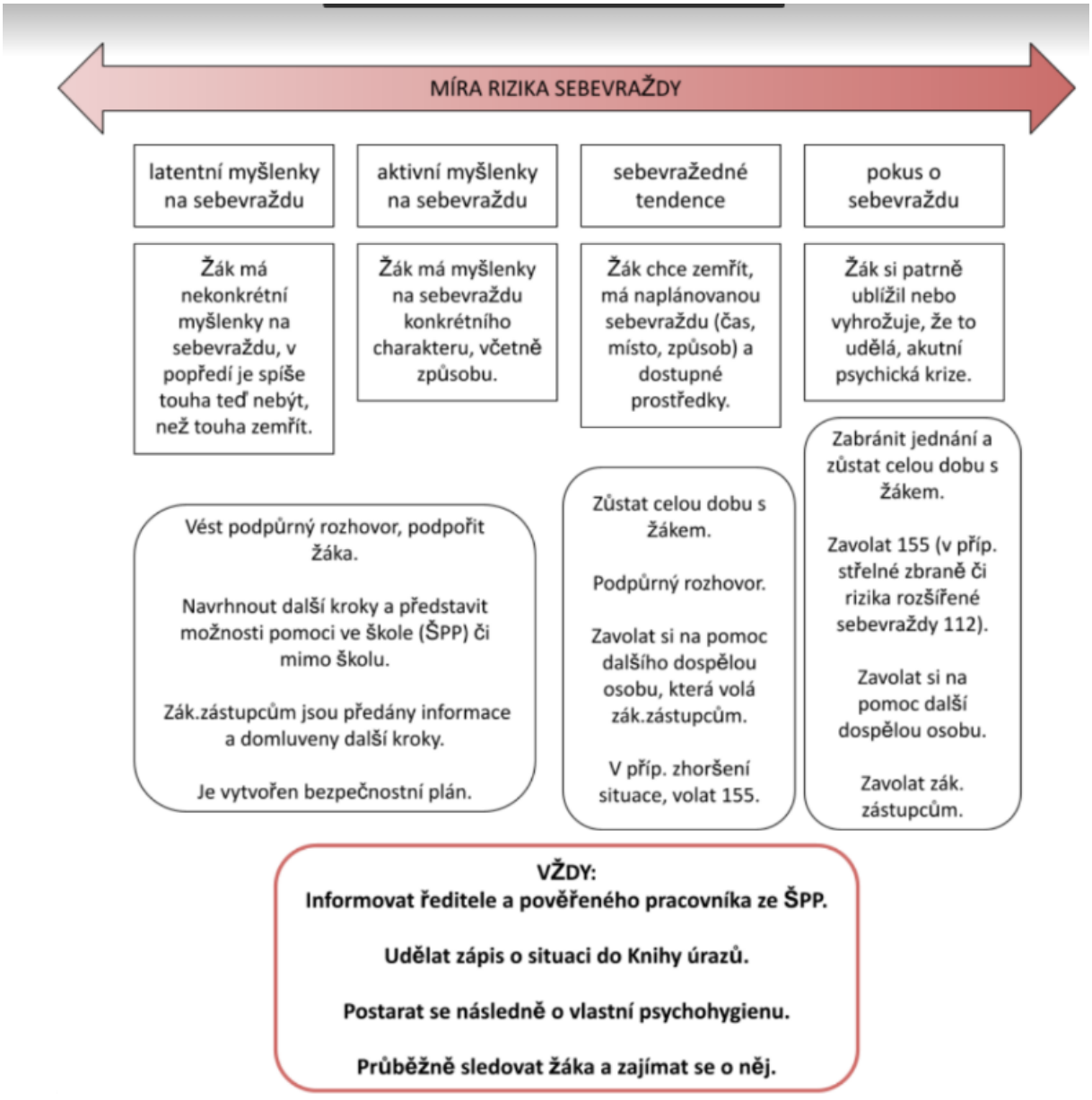
Rovnou se se zákonnými zástupci domluvit na další schůzce, příp. aby bylo jasné, kdo koho kdy kontaktuje. Na této další schůzce je vhodné diskutovat, jestli a v jaké formě bude žák zapojen nadále do vyučování a jak bude nastavena komunikace informací o jeho stavu. Společně je vhodné připravit krizový plán pro případ, kdyby se situace opakovala.

Akutní riziko – pokus o sebevraždu

Jde o situace, kdy si žák ve škole patrně ublížil (např. pořezal se, spolykal prášky), chystá se k tomu, chystá či vyhrožuje, že si ublíží. První dospělý, který žáka najde, by měl:

- snažit se jednání zabránit, pokud lze, nebo poskytnout první pomoc
- zůstat s žákem a nenechat ho o samotě
- zavolat Rychlou záchrannou službu (155)
- zavolat si na pomoc další dospělou osobu, která mu pomůže situaci řešit
- zavolat zákonným zástupcům žáka a informovat je o situaci

Po situaci by měl pedagog vytvořit zápis o situaci a informovat ředitele školy, příp. ředitelem dalšího pověřeného pracovníka (ideálně někdo ze ŠPP). Stejně tak má škola povinnost zaznamenat situaci do Knihy úrazů.

Postvence

Postvence jsou kroky a postupy, které následují po dokonané sebevraždě. Každá sebevražda může zasáhnout desítky lidí, ukazuje se, že hluboce se pak dotkne 6 lidí, kteří mohou zažívat silné pocity smutku a bezmoci a u kterých se následně mohou také objevovat myšlenky na ukončení života, a to se týká i školního prostředí. Adolescenti jsou obzvlášť náchylní k tzv. nákaze sebevraždou, protože jde o období hledání se a zvýšené zranitelnosti vůči problémům s duševním zdravím. Adolescenti ještě nemají plně rozvinutý repertoár možností, jak čelit, tak těžké situaci jako je sebevražda. Zároveň mladí lidé mají větší tendenci ztotožňovat se s činy svých vrstevníků než dospělí lidé. Škola by tak měla svým žákům nabídnout možnost vyjádřit své emoce a společně identifikovat strategie, jak situaci zvládnout.

Cílem postvence je poskytnout žákům podporu, pomoci jim pracovat s jejich emocemi, znovu nastolit zdravou atmosféru a minimalizovat riziko rozšíření sebevražedného jednání či jeho nápodoby. Postvenci může zajišťovat školní poradenské pracoviště, pedagogicko-psychologická poradna či externí organizace (např. Poradna Vigvam).

<u>Postvence obvykle zahrnuje:</u>

● komunikace se zasaženou rodinou

● mobilizace podpory ve škole a její zviditelnění a nabízení pro žáky i pedagogy

● informování zaměstnanců školy a sdílení informací, jak událost může ovlivnit výuku

● sdělení faktů jednoduše a krátce

● péče o žáky, kteří mohou být smrtí nejvíce zasaženi.

<u>Žáci, kteří mohou potřebovat větší péči:</u>

● byli u sebevražedného jednání nebo krátce před ním byli v kontaktu se zemřelým

● blízcí přátelé či např. sourozenci navštěvující tutéž školu

● žáci, kteří hůře zvládají zátěžové situace, mají nedostatek sociální podpory, historii duševního onemocnění, sebevražedných představ či sebevražedného pokusu, trauma nebo ztráty, příp. zažili sebevraždu ve své rodině

● žáci ve výlučném vztahu k zemřelému (např. agresoři, či ex-přítel/kyně)

Tyto žáky je potřeba průběžně sledovat a věnovat jim zvýšenou pozornost, příp. jim aktivně nabídnout podpůrný rozhovor či možnost promluvit si s pracovníkem ŠPP. Stejně tak je možné v případě nejistoty promluvit s jejich zákonnými zástupci.

Legislativní rámec

Sebevražda není trestný čin, ale navádění k sebevraždě trestným činem je a vztahuje se na něj oznamovací povinnost.

Zákony, které jsou relevantní pro tematiku sebevražd:

● Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník stanovuje v § 364 až 368 povinnosti, jež má každá fyzická osoba v případě podněcování, schvalování, nadržování, nepřekažení a neoznámení trestného činu. Paragrafy se vztahují na celou škálu trestných činů, oblast násilných činů páchaných na dětech a na týrání dítěte nevyjímaje (nestačí však podezření). Dále §150 o neposkytnutí pomoci osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví.

● Zákon č. 372/2011 Sb., Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (§5), kdy se poskytuje neodkladná zdravotní péče za účelem zamezení či omezení vzniku náhlých stavů, které bezprostředně ohrožují život nebo by mohly vést k náhlé smrti či vážnému ohrožení zdraví člověka, která ohrožuje sebe nebo své okolí.

Na koho se obrátit

Přehled zdravotních a sociálních služeb: www. psychiatrie.uzis.cz nebo www.nzip.cz/vyhledavaci-mapy.

Linka bezpečí – pro děti a mladistvé do 26 let. tel.: 116 111, www.linkabezpeci.cz

Rodičovská linka – pro rodiče, příbuzné, pedagogy a všechny, kteří mají nějakou starost o dítě, tel.: 606 021 021, www.rodicovskalinka.cz

Linka pro rodinu a školu – pro rodiče, příbuzné, pedagogy i děti, tel.: 116 000, www.linkaztracenedite.cz

Poradna Vigvam – podpora pro rodiny, které zasáhla smrt blízkého, nabízí školám konzultace, vzdělávání a intervenci ve škole v případě úmrtí, www.poradna-vigvam.cz.

Vybrané webové stránky věnující se tématu duševního zdraví:

● Prevence sebevražd - https://sebevrazdy.cz/
● Národní ústav duševního zdraví - https://www.nudz.cz/
● Duševní zdraví dětí a dospívajících - https://dzda.cz/
● Opatruj se - https://www.opatruj.se//
● Psychoportál - https://psychoportal.cz/
● Národní portál psychiatrické péče - https://psychiatrie.uzis.cz/
● Metodický portál MŠMT - https://www.edu.cz/
● Reforma psychiatrie - https://www.reformapsychiatrie.cz/
● Asociace dětské a dorostové psychiatrie - https://www.addp.cz/

Příloha 1: Bezpečnostní plán pro žáky – instrukce pro pracovníky ŠPP

Bezpečnostní plán je individualizovaný plán, který žákům může poskytnout soubor strategií a kroků, které jim mohou pomoci se vyrovnat s psychickou bolestí a sebevražednými myšlenkami. Proces tvorby bezpečnostního plánu zahrnuje pomoc ze strany školního psychologa či metodika prevence, ne pedagoga. Pokud má žák zajištěnou odbornou péči, může s ním plán připravit i daný odborník (psychoterapeut, psycholog, sociální pedagog).

Plán zahrnuje:

- Varovné signály – žák se učí vnímat, co se v něm děje a včas na to reagovat
- Adaptivní strategie zvládání v reakci na spouštěče sebevražedných myšlenek
- Určení a tvorbu bezpečného místa
- Kontakty na lidi, kteří mohou pomoci, a způsob, jak je oslovit
- Nápady, pro co stojí za to žít

Cílem bezpečnostního plánu není vyřešit celý problém. Výsledkem by měl být plán, který žák může použít sám v momentech, kdy přichází myšlenky na sebevraždu. Jednu kopii si nechává pracovník, druhý má žák. Ideální je, aby pracovník po domluvě s žákem o plánu informoval zákonné zástupce.

Instrukce:

Na úvod vyplní žák své jméno, datum vyplnění a jméno pracovníka, který mu s tím pomáhal. Na začátku žákovi vysvětlíte smysl plánu a dále s ním procházíte jednotlivé položky, zde můžete najít instrukce a otázky, které mohou při vyplňování pomoci. Pamatujte, že ne všichni budou chtít vyplňovat vše – to je v pořádku.

Varovné signály – nejprve necháváme žáka přemýšlet, pokud neví, můžeme mu dát nějaké příklady (např. hůř se soustředím, hůř spím, cítím velkou bezmoc...). Varovné signály nás informují o tom, že se blíží krize či dokonce myšlenky na sebevraždu. Jejich znalost nám pomáhá jednat včas. Co varuje tebe? Jaké jsou tvé varovné signály?

Jaké situace u tebe spouští myšlenky na sebevraždu?

Věci, které můžeš dělat ty – necháváme žáka přijít se svými nápady, příp. můžeme pomoci ve vymýšlení dle toho, jak žáka známe.

- **A jaké věci můžeš dělat s druhými lidmi, když máš myšlenky na sebevraždu?**

- **Bezpečné místo**

- **Co můžeš říct svým blízkým?** - pomáháme vymyslet konkrétní věty, které žák může pak použít.

- **Komu můžeš říct o pomoc?** - pomoci žákovi určit lidi (doma i ve škole), kterým se může svěřit, a zapsat si je i s jejich telefonním číslem.

- **Kam se můžeš obrátit pro odbornou pomoc?** - informujeme žáka o Lince bezpečí (116111) či o Lince pro rodinu a školu (116 000) a ptáme se ho na případné další zdroje odborné pomoci.

● **Jedna věc, která je pro mě nejdůležitější a pro kterou stojí za to žít.**

Příloha 2: Zápis o situaci

Zápis by měl být uložen na bezpečném místě a měl by obsahovat:

● jméno žáka

● datum události

● varovné znaky, které se u žáka objevily

● kdo s ním mluvil

● jak byla situace řešena

● jaké informace žák sdělil

● zda byli kontaktováni zákonní zástupci (co jim bylo sděleno, co sdělili, že učiní)

● další kroky

Příloha 3: Krizový plán – pozůstalá třída/ škola (zemřel někdo ze školy)

A. Informace se do školy dostane jinak než přímo od rodiny

Pedagog, který informaci zjistí ji předává školnímu metodikovi prevence/ psychologovi a třídnímu učiteli (ten je také pozůstalý), ti pak koordinují další postup – pokud se toto dozví pedagog od třídy je třeba zastavit fabulace a dát zprávu o tom, že tyto informace nemáme, ale budeme se tomu věnovat a třídě sdělíme, co budeme moct. Třídě nabídnout prostor pro emoce a pracovat s nimi – sdílet, pojmenovat, normalizovat a hledat, co aktuálně potřebují.

B. TU/ ŠMP/ zástupce školy komunikuje s rodičem

Co rodiče v tuhle chvíli od školy potřebují

- Nabídka okamžité pomoci – odkaz na služby (Rodičovská linka, Linka Bezpečí, Krizová centra pro dospělé a děti, Poradna Vigvam, Nadační fond Vrba, Nadace EP Corporate Group – nadace pro přímou finanční podporu po pozůstalé, Základní informace pro pozůstalé MMR, Právní rádce pro pozůstalé D. Záhumenský + lokální organizace – Klára pomáhá, Zastávka, hospic apod.)
- Komunikace ven ze školy, vyjádření soustrasti (media)
- Osobní věci dítěte
- Domluvit, jaké informace je možné sdělit pedagogům a žákům školy. Informovat o tom, jak postupujeme, pokud nějaké informace přinesou žáci (pravdivé, zkreslené)
- Téma pohřbu – bude veřejný? Účast žáků a pedagogů školy? Informovat o hledání varianty rozloučení pro třídu.
- Potřeba případně další komunikace – nabídka.

C. Schůzka ŠPP – ředitel, ŠMP, psycholog

Domluvit hlavní osobu, která postup koordinuje. Třídní učitel je taktéž pozůstalý – přizvat někoho s nadhledem externisty – ŠMP, psycholog, neziskové organizace, oblastní metodik prevence z PPP (není vhodné u dětí v MŠ, kde externista může spíše rušit). Domluvit postoj školy, jestli a jak bude škola dělat pietní místo (někde, kam může každý, ale není nutné kolem chodit, když nechci).

D. Schůzka s ostatními pedagogy

Sdělit, kdo je hlavní osoba, která koordinuje postup, s kým se domlouvat, ptát se, sdílet info. Sdělit faktické informace (v podobě, ve které mohou uniknout) + potřeby rodičů. Informace o plánu – co se bude dít, kdo je a jak zapojen, media, pietní místo. Způsob komunikace s třídami + nabídka pomoci externisty. Mimořádné třídní schůzky/ email rodičům od ředitele (ideálně ve stejnou chvíli, kdy učitelé sdělují třídám – aby rodiče věděli, byli připraveni, že děti mohou mít dotazy, čeho si všímat, nabídka podpory a pomoci ze strany školy/ jiné organizace). Příprava na častější třídnické hodiny. Potřeby + dotazy + nabídka podpory.

Komunikace se třídou – akutně – kdo? TU + ŠMP/ psycholog

S třídou by měl komunikovat někdo, kdo je dobře zná a má s nimi vztah – ŠMP.
Sdělit pravdivá, stručná, popisná fakta – tedy i říct, že něco nevíme.
Preventivní kroky v případě úmrtí sebevraždou.
Domluvit plán na den – týden (zejména ve třídě, kde dítě zemřelo).
Normalizace všech emocí spojených.
Info – jak to teď řeší škola, co kdo dělá, co se bude dít.
Mapování potřeb žáků + směřovat k jejich aktuálnímu naplnění – mluvit, mlčet, být spolu, pracovat, kreslit..

Komunikace s třídou – za týden

Rituál (pohřeb, vlastní třídní rituál..)
Vracet se do normálního režimu s povolenými výkonovými limity.
Vzkaz pro pozůstalé rodiče? Pietní místo?
Místo pro sebe – co mohou žáci dělat, pokud potřebují a kde mohou najít.
Realizovat mimořádné třídní schůzky

Komunikace s třídou – „výroční aktivity“

3 měsíce, 1 rok, dle aktivit do jednoho roku (Vánoce, sportovní soutěže, kterých se dítě účastnilo atd.). Dát tomu prostor, myslet na to, věnovat se jim (napsat vzkaz, mluvit o tom..)

Dokument byl vypracován na podkladě Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, Co dělat, když – intervence pedagoga, příloha č. 24 – Sebevražedné chování.

V Těškovicích 24. 10. 2023 Mgr. Silvie Karešová – ŠMP

8. Záznam o jednání se ZZ, žákem

Záznamy převzaty z Metodické doporučení MŠMT pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků, č.j. MSMT-43301/2013.

ZŠ a MŠ Těškovice, p. o.
Těškovice 92
747 64 Těškovice

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Záznam o jednání s žákyní/žákem

Jméno žákyně/žáka: …… **Nar.:** ……

Třída: …… **Datum:** ……

S žákyní/žákem byl veden pohovor ohledně jejího/jeho rizikového chování, které svou závažností narušuje proces vzdělávání dané žákyně/daného žáka, případně dalších žáků.

Oblasti nápravy:

Žákyně/žák bude usilovat o nápravu níže uvedeného rizikového chování (dané oblasti zaškrtněte, případně doplňte)

Rizikové chování žáka			
nenošení pomůcek		agresivní chování	
neplnění domácích úkolů		šikana	
podvodné jednání		krádež/e	
narušování výuky		ničení majetku školy	
odmítání práce při vyučování		ničení majetku jiných osob v rámci školy	
nerespektování pokynů učitele		užívání návykových látek ve škole a její blízkosti	
nevhodné chování ke spolužákům		poskytování návykových látek ostatním	
nevhodné chování k pracovníkům školy		nošení nevhodných předmětů do školy	
pozdní příchody		jiné:	
záškoláctví		jiné:	
skryté záškoláctví		jiné:	
vulgární chování		jiné:	

Specifikace problému (dle potřeby):

Popis výsledku jednání, další postup:

Termín kontrolního setkání:

Podpisy zúčastněných:

Pozice	**Jméno**	**Podpis**
žákyně/ žák		
za školu:		

Kontrolní setkání konané dne: ……

Zhodnocení dosavadního vývoje:

Popis výsledku jednání, další postup:

Termín kontrolního setkání:

Podpisy zúčastněných:

Pozice	**Jméno**	**Podpis**
žákyně/ žák		

ZŠ a MŠ Těškovice, p. o.
Těškovice 92
747 64 Těškovice

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Záznam o jednání s žákyní/žákem a zákonným zástupcem žákyně/žáka

Jméno žákyně/žáka: …… **Nar.:** ……

Třída: …… **Datum:** ……..

Jednání s žákyní/žákem a jejím/jeho zákonným zástupcem bylo zaměřeno na rizikové chování žákyně/žáka, které svou závažností narušuje proces vzdělávání dané žákyně/daného žáka, případně dalších žáků.

Oblasti nápravy

Žákyně/žák bude usilovat o nápravu níže uvedeného rizikového chování (dané oblasti zaškrtněte, případně doplňte):

Rizikové chování žáka			
nenošení pomůcek		agresivní chování	
neplnění domácích úkolů		šikana	
podvodné jednání		krádež/e	
narušování výuky		ničení majetku školy	
odmítání práce při vyučování		ničení majetku jiných osob v rámci školy	
nerespektování pokynů učitele		užívání návykových látek ve škole a její blízkosti	
nevhodné chování ke spolužákům		poskytování návykových látek ostatním	
nevhodné chování k pracovníkům školy		nošení nevhodných předmětů do školy	
pozdní příchody		záškoláctví	
skryté záškoláctví		vulgární chování	
jiné:		jiné:	

Náprava bude uskutečněna za podpory ze strany školy a zákonných zástupců (dané zaškrtněte, případně doplňte):

Podpora ze strany zákonných zástupců		**Podpora ze strany školy**	
kontrola školních výsledků dítěte		komunikace se žákem	
dohled nad přípravou do školy		komunikace s rodiči	
dohled nad docházkou dítěte do školy		nácvik potřebných dovedností žáka	
dohled nad hygienou		respektování individuálních potřeb žáka	
zajištění potřebných pomůcek do školy		vyhledávání pozitivních výkonů žáka	
komunikace se školou		jiné:	

Specifikace problému (dle potřeby):

Popis výsledku jednání, dohodnutá opatření:

Termín kontrolního setkání:

Podpisy zúčastněných:

Pozice	**Jméno**	**Podpis**
žákyně/ žák		
zákonný zástupce žákyně/žáka		
za školu:		

Kontrolní setkání konané dne: ……

Zhodnocení dosavadního vývoje:

Popis výsledku jednání, další postup:

Termín kontrolního setkání:

Podpisy zúčastněných:

Pozice	**Jméno**	**Podpis**
žákyně/ žák		
zákonný zástupce žákyně/žáka		
za školu:		

ZŠ a MŠ Těškovice, p. o.
Těškovice 92
747 64 Těškovice

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INDIVIDUÁLNÍ VÝCHOVNÝ PROGRAM

Jméno žákyně/žáka: …… **Nar.:** ……

Třída: …… **Datum:** ……

Rizikové chování žákyně/žáka svou závažností narušuje proces vzdělávání dané žákyně/daného žáka, případně dalších žáků.

Vymezení problému:

Za účelem odstranění výše uvedeného rizikového chování se jednotlivé strany domluvily na plnění následujících úkolů a poskytování uvedené podpory.

žákyně/žák	
zákonný zástupce	
škola	

V případě nezlepšení situace bude uplatněno níže uvedené opatření:

Termín/y setkání průběžného přezkoumání plnění úkolů:

Závěr o plnění Individuálního výchovného programu bude proveden dne:

Důležité informace (např. telefonní kontakty, konzultační hodiny,…)

<u>Podpisem se vyslovuje souhlas se stanoveným programem:</u>

Pozice	**Jméno**	**Podpis**
žákyně/ žák		
zákonný zástupce žákyně/žáka		
za školu:		

Průběžné přezkoumání plnění Individuálního výchovného programu

Datum: …….

žákyně/ žák	
zákonný zástupce	
škola	

Podpisy zúčastněných:

Pozice	**Jméno**	**Podpis**
žákyně/ žák		
zákonný zástupce žákyně/žáka		
za školu:		

Závěr o plnění Individuálního výchovného programu

Datum: …….

Závěr o plnění Individuálního výchovného programu byl učiněn

- ☐ ve stanoveném termínu
- ☐ před stanoveným termínem z důvodu ……
- ☐ po stanoveném termínu z důvodu ……

K odstranění rizikového chování žákyně/žáka došlo

- ☐ ve všech bodech
- ☐ z části
- ☐ beze změny
- ☐ ……

Navrhovaná opatření

- ☐ budou uplatněna
- ☐ nebudou uplatněna

Prostor pro případnou specifikaci situace a další doplnění:

Podpisy zúčastněných:

Pozice	**Jméno**	**Podpis**
žákyně/ žák		
zákonný zástupce žákyně/žáka		
za školu:		